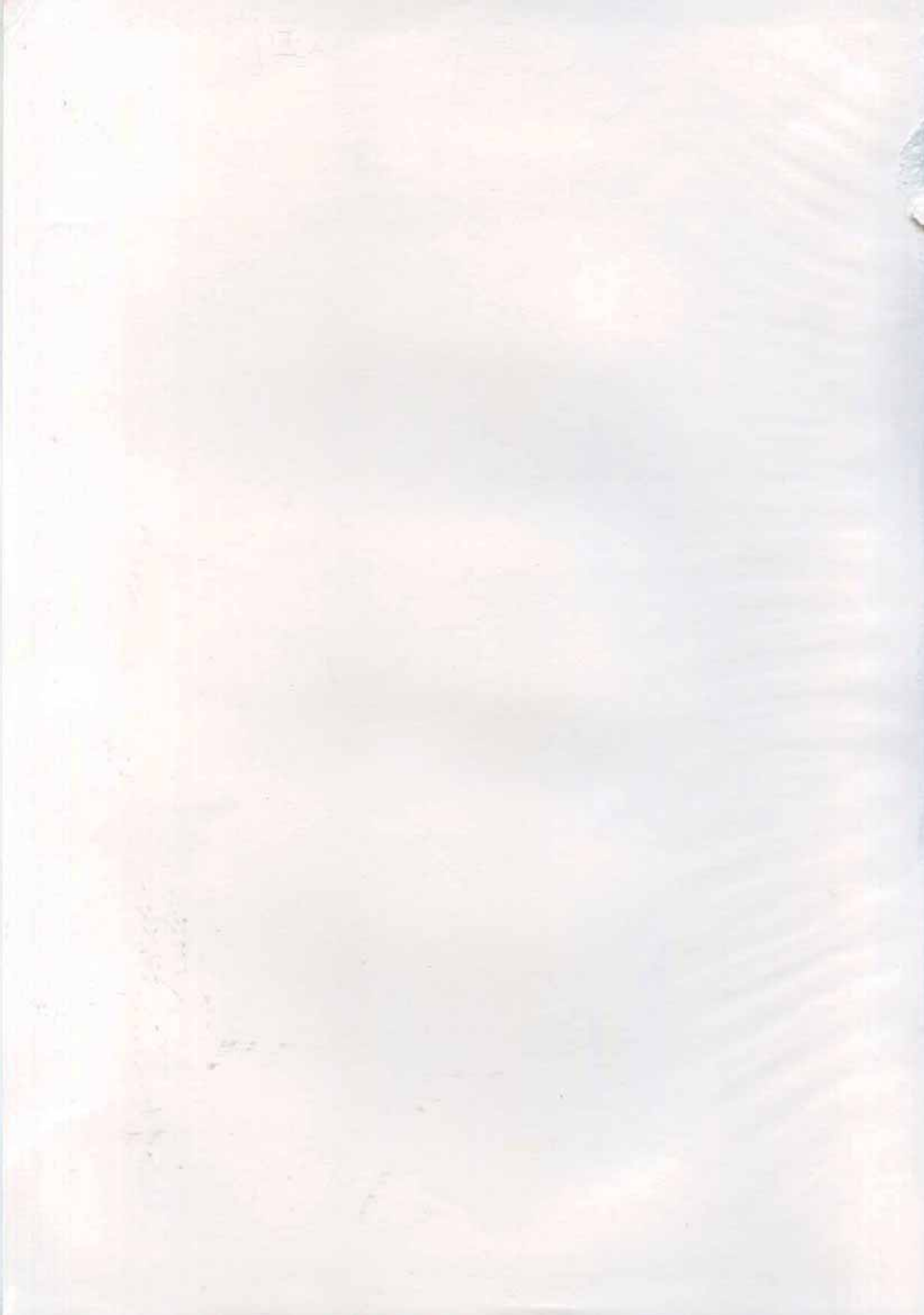

IMATGES D'UN POBLE

ALGAR, SEGLE XX

IMATGES D'UN POBLE
ALGAR, SEGLE XX

EDITA: AJUNTAMENT D'ALGAR

ANY 1999

IMATGES D'UN POBLE ALGAR, SEGLE XX

Equip de Redacció:

Juan Emilio Lostado Gascó

Josep Catalunya Albert

José Pérez Lacarra

Juan Carrascosa

Mª Dolores Molina Viñes

Elvira Mestre Gascó

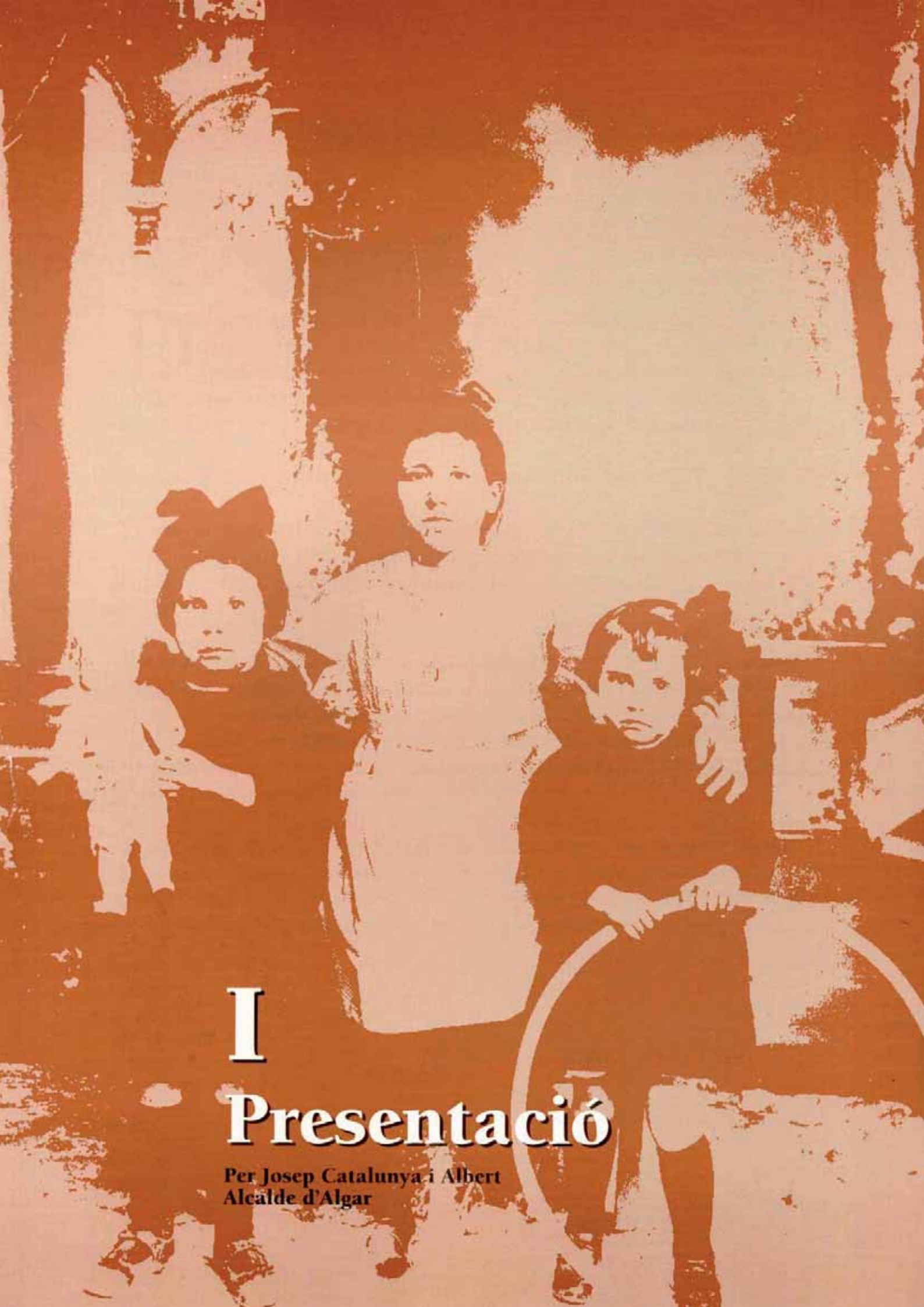
Ricardo Delhom Sierra

Juan Arnal Font

Francisco Martín Cebrián

Impreso en Codoñer, S.L.

ALGAR, JUNY DE 1999

I Presentació

Per Josep Catalunya i Albert
Alcalde d'Algar

Des de fa temps, la Corporació municipal actual teníem el projecte d'editar un llibre, bàsicament de fotografies, que recollira els diversos aspectes de la vida del nostre poble durant el segle XX, aprofitant que molt prompte hi haurà un canvi de mil·leni i un canvi de segle. I volíem fer-ho, com és lògic, abans d'acabar el nostre mandat.

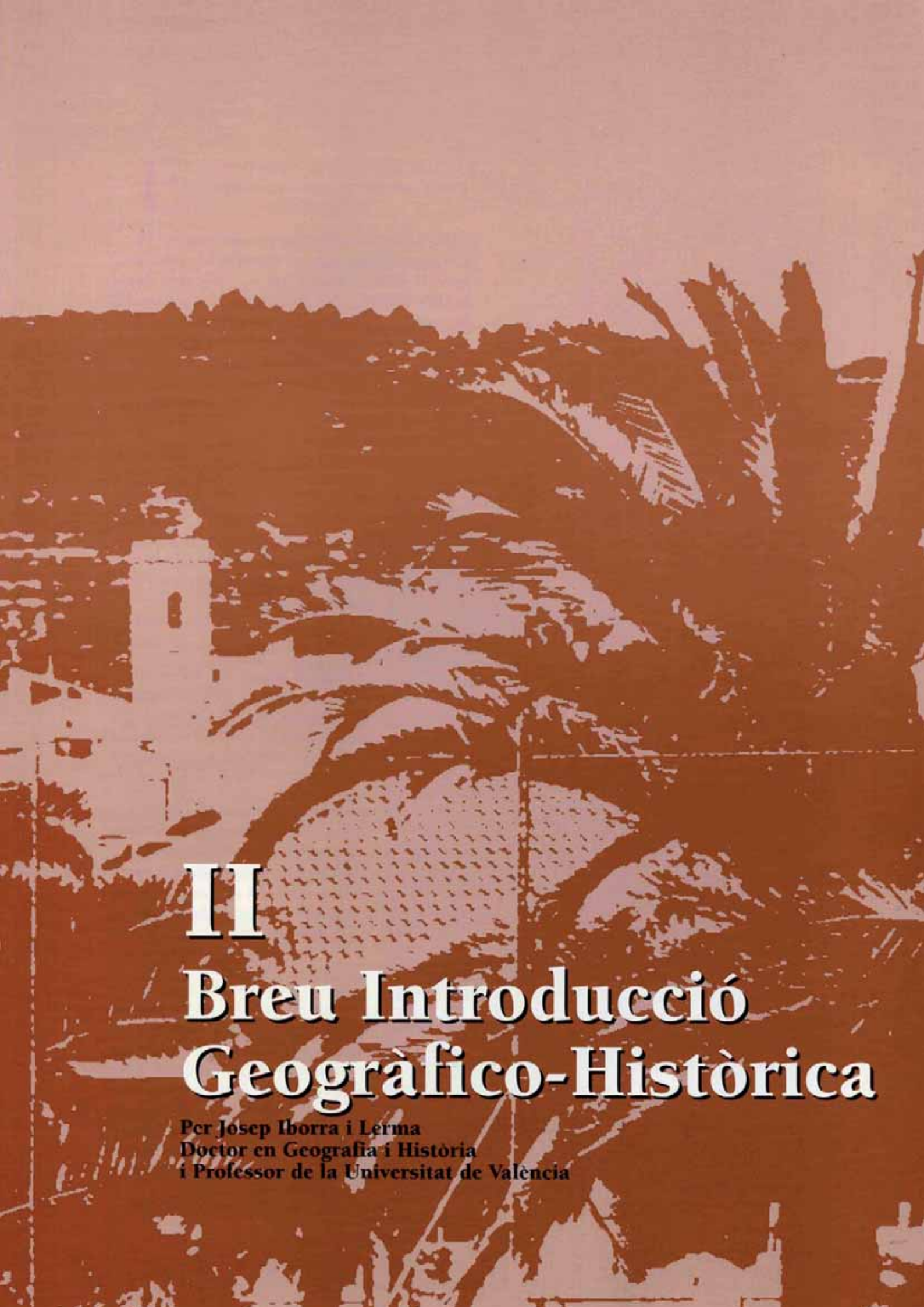
I per fi, el llibre ha vist la llum.

“Imatges d'un poble” és un llibre sense grans pretensions. És un llibre senzill que, per això de què **“una imatge val més que mil paraules”**, vol oferir una visió, a través de la fotografia, d'allò que ha estat Algar durant el segle XX.

Per a fer investigació històrica amb profunditat, contem amb persones més solvents i preparades. Precissament a eixes persones que han dedicat part del seu temps a la investigació històrica del nostre poble o de la nostra Comarca, els volem expressar, des d'ací, el nostre reconeixement. Ens referim, per exemple, a persones com **Saturnino Arocas Franch, Josep Iborra Lerma i Amelia Comba i Comba**.

Però, sobretot, este llibre vol ser un homenatge a les dones i homes d'Algar que, al llarg dels últims cent anys, han fet possible, amb la seua dedicació i esforç, que el nostre poble tinga les quotes de benestar que hui té i que desitgem que es mantinguen i, inclús, que milloren en un futur immediat.

Algar, juny de 1999

II

Breu Introducció Geogràfico-Històrica

Per **José Iborra i Lerma**
Doctor en Geografia i Història
i Professor de la Universitat de València

El nom d'Algar, com tots sabem, és d'origen àrab. Significa cova, caverna, gruta, concavitat del terreny, etc.

El nostre poble, antigament conegut per **Algar dels Frares** i hui anomenat **Algar de Palància**, està situat a la vall del riu Palància, entre la Serra d'Espadà que la separa de la conca del riu Millars i la Serra Calderona que la separa del Camp del Túria, i forma part de la Subcomarca de la Baronia (encara que Algar, com també sabem, constituïa Baronia pròpia), dins de la Comarca valenciana del Camp de Morvedre.

Algar es troba a 187 m. d'altitud i dista 42 Qm. de la ciutat de València i 15 Qm. de municipis importants com Sagunt (capital de la Comarca del Camp de Morvedre), Sagorrb (capital de la Comarca del Alto Palància) i la Vall d'Uixó (La Plana). Dista també 15 Qm. de la mar Mediterrània. Limita amb els termes de Sagunt, Alfara d'Algimí, Soneja, Sot de Ferrer i Sagorrb.

El relleu del terme d'Algar es caracteritza, com la resta de la vall del Palància, per la presència de xicotetes muntanyes de 200 a 300 m. (Solana, Forca, Castellet, Campana, etc.)

El clima és mediterrani marítim, amb estius calorosos i hiverns suaus. Les pluges són escasses. Les precipitacions anuals oscilen entre els 400 i els 500 m.m. i les temperatures, en la mitja anual, entre els 17° i els 20°, sent les més extremes durante juliol i desembre.

La vegetació natural actual es caracteritza per la quasi desaparició de les alzines. En canvi, el pi s'estén per tot arreu, inclús en terres de labor abandonades per la seua poca rendabilitat. Junt al pinar es troba la garriga (coscolla, espart, romaní, farigola, margalló, espígol, etc.). En el riu i barrancs destaca el baladre i també la pita i la figuera de pala.

Pel que fa a la fauna, a les mun-

1.- Algar en la Comunitat Valenciana

Baró d'Algar, títol que encara ostenta hui, només de forma honorífica.

Tercer.- Des de l'any 1609 fins l'any 1836. Després de l'expulsió dels moriscos, arriben al poble els primers cristians vells, concretament 26 famílies. El de febrer de 1610, amb la presència del Baró Fray Felipe Guimerà, el Comendador del Convent d'Arguines i el Justícia d'Algar, es lligen els "Capítols de Població per als Vasalls de la Baronia d'Algar", l'original dels quals es conserva en l'Arxiu municipal. En els Capítols de Població es determinen els drets i obligacions dels primers pobladors cristians, pobladors cristians dels quals conservem alguns dels seus cognoms (Mora, Sanchis, Boxó, Esteve, etc.).

L'any 1836, com a conseqüència de la Desamortització del Ministre del Govern espanyol Mendizábal, cessa el domini del Baró i ha d'abandonar el poble l'últim frare mercedari que ocupava el càrrec d'administrador i sacerdot d'Algar.

Quart.- Des de l'any 1836 fins l'actualitat. Després del cessament del domini de l'Orde de la Mercé, Algar es torna **independent** i comença a tindre **Ajuntament**. Durant este període, destaca especialment la lluita per la possessió d'aigües necessàries per a regar l'horta, la superfície de la qual va cada vegada en augment.

Es este últim període, i singularment els anys del segle XX, el que es va a tractar principalment en este llibre.

4

5

6

7

8

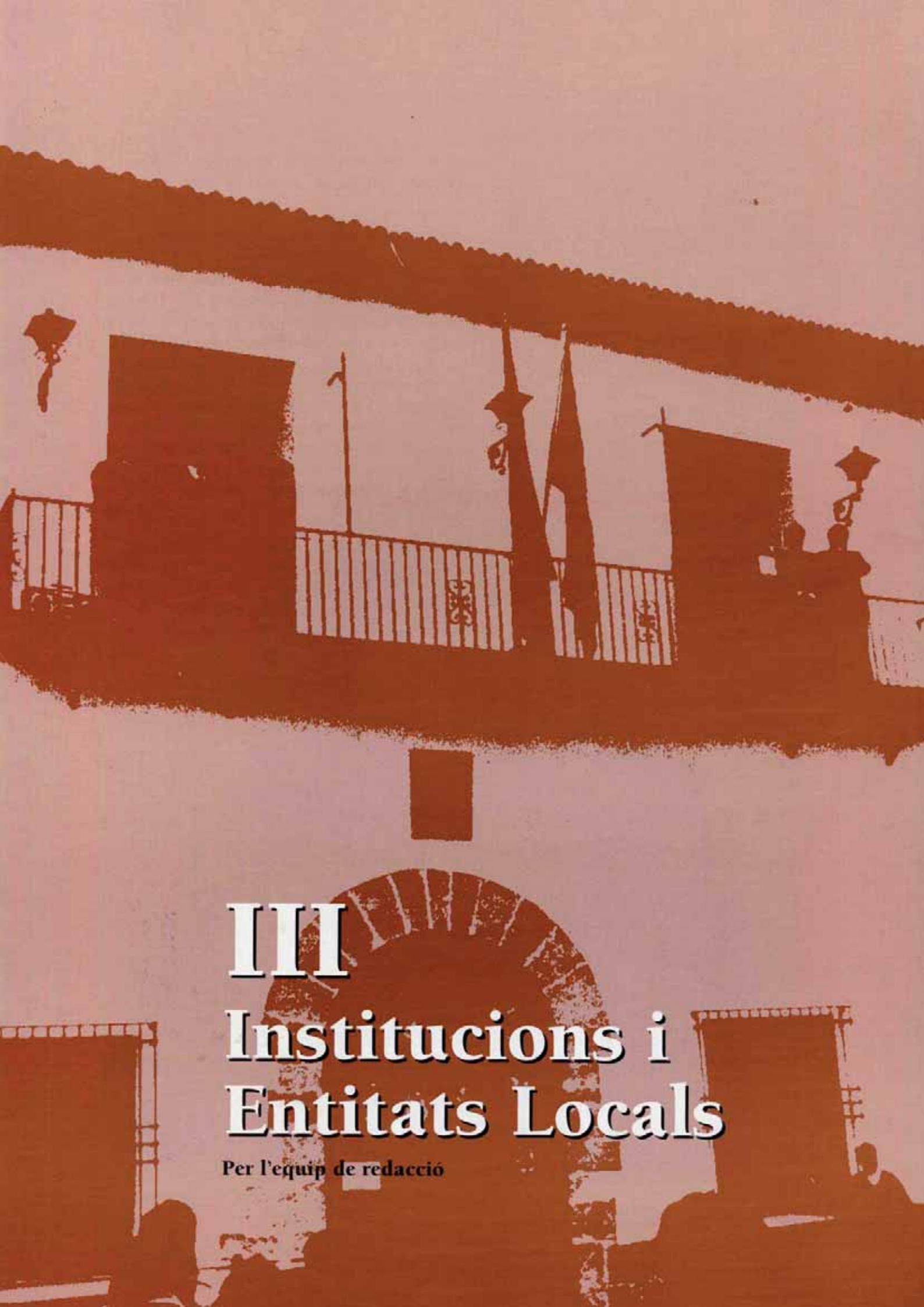
9

DIVERSOS PERSONATGES D'ALGAR DE PRINCIPIS DEL SEGLE XX

III Institucions i Entitats Locals

Per l'equip de redacció

Al referir-nos a les institucions locals hem de parlar, en primer lloc, de l'Ajuntament.

El primer Ajuntament d'Algar data de l'any 1836, és a dir, des que Algar, com a conseqüència de la desamortització de Mendizábal, fou independent i va deixar de ser governat pel Consell particular sotmés als Pares Generals de l'Orde de la Mercé. Des de l'any 1836 fins a l'actualitat, Algar ha tingut 60 Alcaldes. La forma d'elecció de Concejals i Alcaldes s'ha vist influenciada per les distintes vicissituds polítiques i per la legislació electoral vigent en cada moment històric. Hui, des de la transició política, els concejals són elegits pel poble, a través de sufragi universal, secret i directe. Els concejals, posteriorment, elegixen l'Alcalde.

L'Ajuntament ostenta la màxima representació del poble i li correspon el compliment de fins generals en benefici de tots els habitants: educació, sanitat, aigua potable, alumbrat públic, camins rurals, ordre públic, urbanisme, medi ambient, etc. etc.

1.- Corporació municipal (1910-1912).- L'Alcalde és Benito Gascó Gascó.

2, 3, 4 i 5.- Fotografies inauguració Centre de Higiene Rural, pel Governador Civil de València. L'Alcalde és Manuel Lostado Tortonda (Anys 1960/1964).

Actualment, l'Ajuntament d'Algar es compon de set membres, i compta amb una Secretaria de Cos Nacional, una auxiliar administrativa i un empleat.

Comptem també, des de fa molts anys, amb una Cronista oficial, Amèlia Comba i Comba que fou declarada filla adoptiva d'Algar.

Durant els períodes d'atur estacional i gràcies a subvencions que rep del I.N.E.M., Generalitat Valenciana, Diputació Provincial, etc. l'Ajuntament contracta temporalment treballadors agrícoles desocupats i realitza obres d'interès local.

Algar pertany des de fa uns anys a la Mancomunitat de Municipis de la Baronia, a través de la qual es presten els servicis de recollida del fem, assistència social, guarderia rural, assessoria tècnica agrícola, etc.

Algar, compta amb Jutjat de Pau, el qual té competències en l'ordre civil (entre les quals destaquen les funcions de Registre Civil i la celebració de matrimonis civils que hui també pot fer l'Alcalde) i en l'ordre penal (en primera instància li correspon la substanciació, decisió i execució dels processos per faltes que la llei li atribuisca).

El Jutge de Pau és designat per la Sala de Govern del Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana, a proposta de l'Ajuntament, proposta acordada en sessió plenària.

Els últims jutges de Pau d'Algar que recordem han sigut Vicente Bojó Zaragoza, Jaime Cataluña Gascó,

Francisco Bojò Esteve, Rafael Lostado Mora, Emilio Lostado Mora, Vicente Cabrero Pomer, José Izquierdo Alcaraz i l'actual Roberto Cabrero Pomer. (Estant imprimint-se este llibre ens ha sorprès, per inesperada, la mort de José Izquierdo Alcaraz (11-6-99). Des d'ací el nostre record per a ell.)

4

Dues institucions molt importants en Algar, de les quals es tractarà també en el capítol dedicat a l'agricultura són la Comunitat de Regants Nostra Sra. de la Mercé, a la qual li correspon l'administració i regulació de les aigües per al rec dels camps, i la Cooperativa Agrícola, a través de la qual es comercialitza part de la fruita i s'adquireixen productes per al camp i de la qual són socis la quasi totalitat de propietaris agrícoles d'Algar.

Altres organismes com la Germandat de Llauradors i Ramaders i la seua succeßora la Cambra Agrària han desaparegut. En canvi, s'ha creat el Consell Agrari, òrgan consultiu en matèries agrícoles de l'Ajuntament, integrat per representats d'este i de les entitats i sindicats agraris del municipi.

Algar ha comptat i compta actualment amb tota una sèrie d'entitats i associacions cíviques de tota classe: Associació de Pensionistes i Jubilats, Associació d'Ames de Casa, Associació de Joves, Agrupació Músic-Cultural, Grup de Teatre, Societat de Caçadors, Associació de Pares d'Alumnes, Cor Parroquial, Club de Tennis, totes elles amb uns fins específics com es despren de la seua pròpia denominació.

5

6, 7, 8, 9 i 10.- Visita de José M.ª Sanchiz Sancho a Algar, amb motiu de la compra del pou dels planets. Anys 1965/70).

7

8.- D'esquerra a dreta: V. Piquer, M. Lostado (Alcalde), President Diputació, José M.ª Sanchiz, Filo Gascó i Leandro Bojó.

9

10

11.- Inauguració Casino, després de la seua rehabilitació (29-3-83). D'esquerra a dreta: Juan Gascó (Alcalde d'Algar), M. Girona (President de la Diputació) i Federico Cabrero (Concejal).

12.- Calderes amb motiu
de l'anterior
inauguració (29-3-83).

13.- Canvi de nom de la Plaça Major
(abans la Plaza del Caudillo)
(29-3-83).

14 i 15.- Campaña
contra el Cáncer
(anys 1979/83).

15

16.- Inauguració del nou
Ajuntament (28-12-83)...
D'esquerra a dreta:
Federico Cabrero
(Alcalde),
Eugenio Pérez Burriel
(Delegat Govern),
Antoni Asunción
(President de la
Diputació) i el D.G.
d'Administració Local.

17.- Inauguració nou Ajuntament (28-12-83).

18.- Corporació municipal el dia de la inauguració del nou Ajuntament (28-12-83), amb les autoritats autonòmiques i provincials.

19.- Ajuntament d'Algar (23-4-87).

20.- Campaña contra el
cáncer (23-4-89).

21.- Inauguració del nou
accés al poble
(Av. Jaume I)
(anys 1988/91), pel
President de la Diputació
Francisco Blasco Castany

22.- Francisco Blasco a la
Casa de Cultura,
acompanyat per les
autoritats locals i el
Diputat E. Crispin
(1988/91).

23.- Eleccions en l'Algar
(1991/95).

24.- Ajuntament d'Algar.
(1991/95)

25.- Ajuntament d'Algar.
(1991/95)

26.- Campanya contra el càncer (24-5-92).

27.- Nomenament d'Amèlia Comba, Cronista oficial, com a filla adoptiva d'Algar (anys 1991/95).

28.- Amèlia Comba és rebuda per S. M. Joan Carles I, al Palau de la Sarsuela (23-6-94).

29.- Font de Mora signa en el Llibre d'Or de l'Ajuntament.

30.- El Conseller d'Agricultura, Font de Mora, és rebut per l'Ajuntament en la seua visita a Algar (anys 1987/91).

31.- Dia de convivència amb els veïns de la "Urbanización Montes del Palancia" (anys 1991/95).

32.- Ajuntament d'Algar
(1995/99).

33.- El Delegat del
Govern valencià,
Luis Ibáñez a
l'Ajuntament d'Algar
(1995/99).

34.- El regidor Josep Pérez Lacarra jura o promet el
seu càrrec de regidor de l'Ajuntament (1995/99).

35.- La regidora Elvira Mestre jura o promet el seu
càrrec de regidora de l'Ajuntament (1995/99).

36.- Campanya contra el càncer (any 1999).

37, 38, 39, 40, 41, 42 i 43.- Obres realitzades pels treballadors agrícoles desocupats (anys 1987/1999).

38

39

40

41

42

43

44.- El president de l'Associació de Jubilats José M.ª García, dirigint unes paraules (1987/91).

45.- Actuació de l'Orquestra "Pulso y Púa" de Sogorb a la Llar dels Jubilats (1987/91).

46.- Setmana Cultural (1991/95). Berenar per als jubilats a la plaça de Castello.

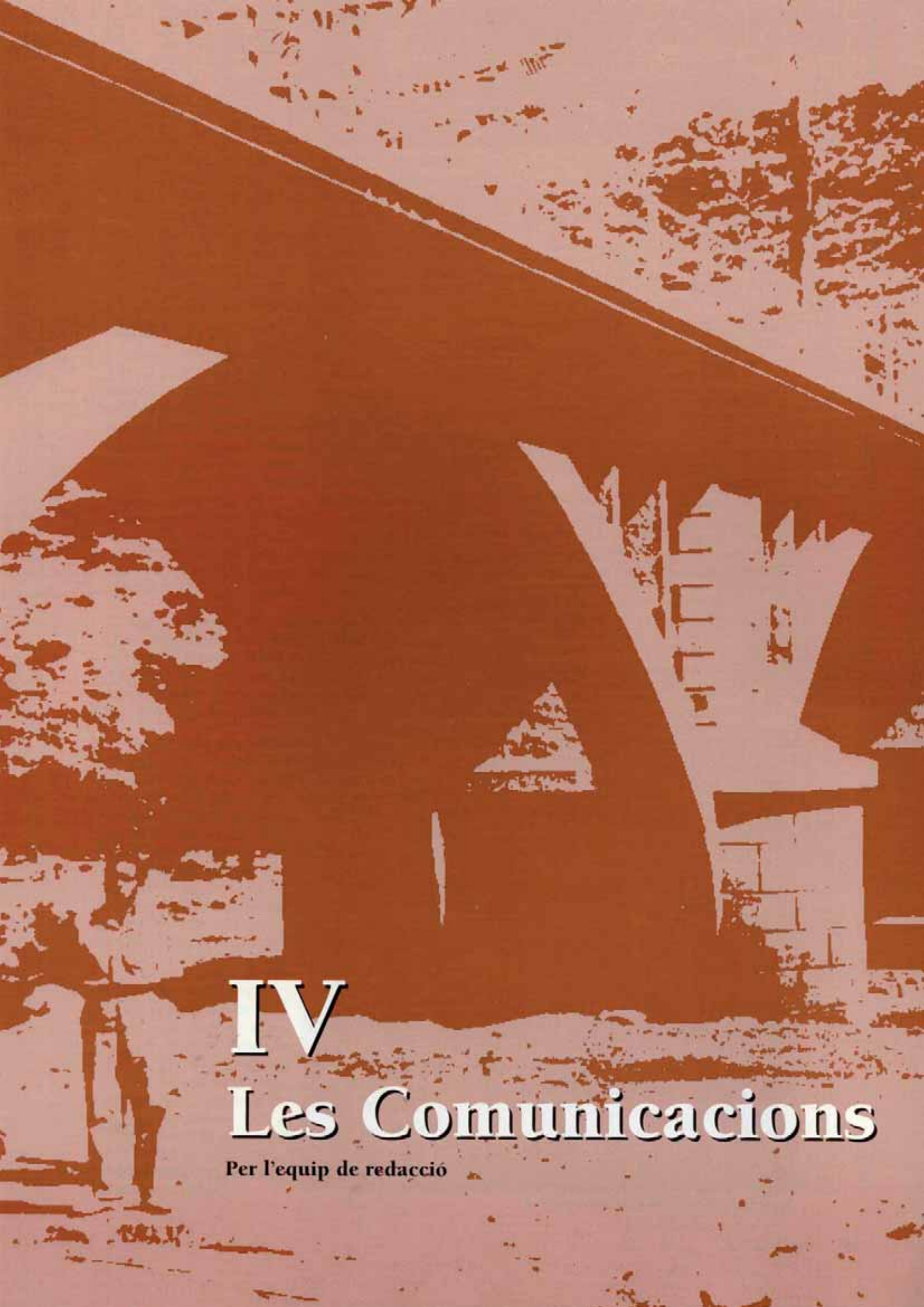
47.- Setmana Cultural (1991/95). Actuació de la Rondalla de Jubilats del Port de Sagunt en el Restaurant d'Alt.

48

49

IV Les Comunicacions

Per l'equip de redacció

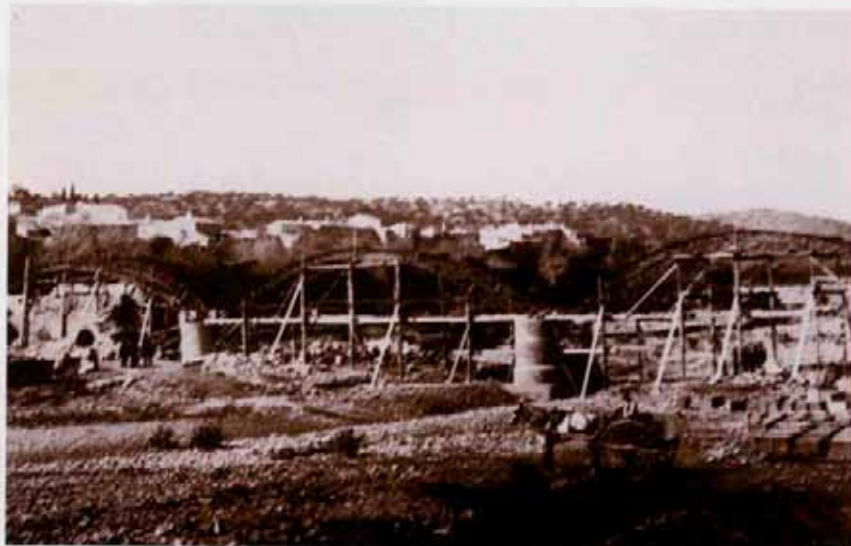
Durant els anys 1914 a 1918, es va tractar de donar un fort impuls a la construcció de carreteres veïnals que facilitaren el lliure accés dels carros a les partides més aïllades, possibilitant així el treball de les seues terres i la recolecció de la fruita que, d'esta manera, no hauria necessitat de transportar-la al llogar de cavalleries. Durante este període, es varen fer els camins d'Enmig, Regaora d'Alfara, Llogar, Racó de la Torre i Escales.

L'any 1928, es va començar a treballar per la Diputació de Castelló en el traçat de la nova carretera de la Vall d'Uixó, en la qual hauria de construir-se un pont per a creuar el riu Palància. Molts pobles estaven interessats pel lloc on es deuria de fer el pont, però fou acceptada la proposta per a la seua realització en el punt actual, per Algar, sent ajudat el poble per aconseguir els seus desitjos pel Marqués de Benicarló. De les obres es va fer càrrec el contratista Luis Colomina, i es van executar durant els anys 1929-1930. De la importància d'estes obres donen testimoni les fotografies al·lusives a la festa que va tindre lloc l'any 1930, amb motiu de la inauguració del pont.

Algar va aconseguir la concessió de la carretera i pont que l'uneix amb Alfara d'Algimia. Les obres van durar els anys 1930 i 1931 i, per amortitzar el seu cost, es va imposar als veïns una contribució de l'1 % sobre les rendes dels productes agrícoles que tingueren lloc, acabant de pagar-se l'any 1945.

També el ferrocarril comença a creuar el terme d'Algar, sent el primer l'anomenat "Central de Aragón", que es va inaugurar durant 1897, encara que sols el trajecte de València a Sogorb, fins enllaçar, en anys successius, amb Calatayud. Pel que fa a l'estació, cal dir que, tot i els esforços del poble per aconseguir un emplaçament més pròxim al casc urbà, no es va complir este desig, la qual cosa haguera beneficiat enormement el municipi.

Encara que sense incidència en Algar, hem de fer menció de la línia fèrrea que uneix Ojos Negros amb el Port de Sagunt, per a l'explotació de les mines de ferro de la primera, la construcció de la qual va donar lloc a l'expropiació de les terres del terme d'Algar l'any 1905. Les obres foren acabades anys després.

1.- Construcció del pont sobre el riu Palància.

2.- Estació de ferrocarril en Algar, actualment tancada.

Amb estes obres, Algar mirava el futur amb optimisme en el terreny de les comunicacions, ja que un poble quasi aïllat es va convertir, en uns pocs anys, en un poble ben comunicat, tant amb els pobles del Camp de Morvedre com a la Comarca del Alto Palancia i la Plana de Castelló, sense oblidar la capital València.

Durant els anys successius, Algar ha continuat experimentant millores, tant en els camins rurals

(on resta molt per fer encara) com en les carreteres.

Pel que fa als camins rurals, tant la desapareguda Cambra Agrària com l'Ajuntament (que en esta qüestió compta amb l'assessorament del Consell Agrari), han realitzat algunes millores, destacant l'asfaltat del Camí de Ximo i el Camí d'Azuèbar. Pròximament, i gràcies a una forta subvenció de la Diputació de València, ja concedida, s'asfaltaran els camins de Sogorb, Mirambueno i tots els de la Partida de "Els Planets". (Possiblement, quan es publique este llibre ja s'hauran iniciat les obres).

3.- Pont de la via sobre la rambla de Soma (any 1898).

Respecte a carreteres, cal destacar, per una banda, que la carretera W-600 I, d'Algar a Alfara, s'ha vist afectada, fa uns pocs anys, per una important millora, tant en relació a l'asfalt com a l'amplària, havent-se construït un nou pont sobre el barranc de Soma. Les obres, amb un pressupost de més de 100 milions de pessetes, han segut sufragades íntegrament per la Diputació de València.

Tot i això, actualment, els veïns d'Algar tenen alguns motius per estar un poc preocupats.

Per una part, des de fa anys, fou suprimida l'estació de ferrocarril i després el parador que n'hi havia al mateix lloc. Hui es troba pendent la sol·licitud de l'Ajuntament d'Algar per a la construcció d'un parador, al menys per als trens de rodalies, en un lloc equidistant del casc urbà, de la Urbanització "Montes del Palancia" i de la Presa que s'està construint al riu Palància.

Per una altra part, es trobem davant de la pròxima ejecució del nou traçat de la carretera N-225, a la Vall d'Uixó, que enllaçarà amb la N-234, Sagunt-Burgos, projecte al qual s'ha oposat expressament la majoria dels veïns d'Algar i el propi Ajuntament, sense que les seues queixes hagen merescut resposta per part de l'Administració, queixes formulades per entendre que el projecte aprovat és el menys beneficiós per als interessos del poble, ja que la nova carretera, ademés de partir en dues parts l'horta, està més apartada del casc urbà.

De tot açò es pot arribar a la conclusió de que es trobem davant una situació un poc contradictòria, ja que, front a unes fortes inversions en el nostre terme en carreteres, el poble va a estar més aïllat.

Confiem en què l'alegria i la festa que va tindre lloc l'any 1930, amb la inauguració del pont, no es canvie en tristesa. Ens farà falta als veïns i les autoritats del poble molta imaginació en buscar alternatives que, segurament, les trobarem, per a mirar el futur de nou amb optimisme.

NOTA.- Este capítol està tret, en gran part, del llibre "Datos históricos de Algar de Palancia", de Saturnino Arocas Franch.

4.- Casa de Festació (any 1910).

5.- El tren al seu pas per Algar (principis del segle XX).

FESTES DE LA INAUGURACIÓ DEL PONT SOBRE EL RIU PALÀNCIA (ANY 1930)

6

7.- El Retor José Serra fa la benedicció del Pont.

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31.- Pavimentació del
Cami d'Azuébar
(any 1998).

32.- Carretera d'Algar a
Alfara, després de la seua
reparació i ampliació.
(anys 1991/95).

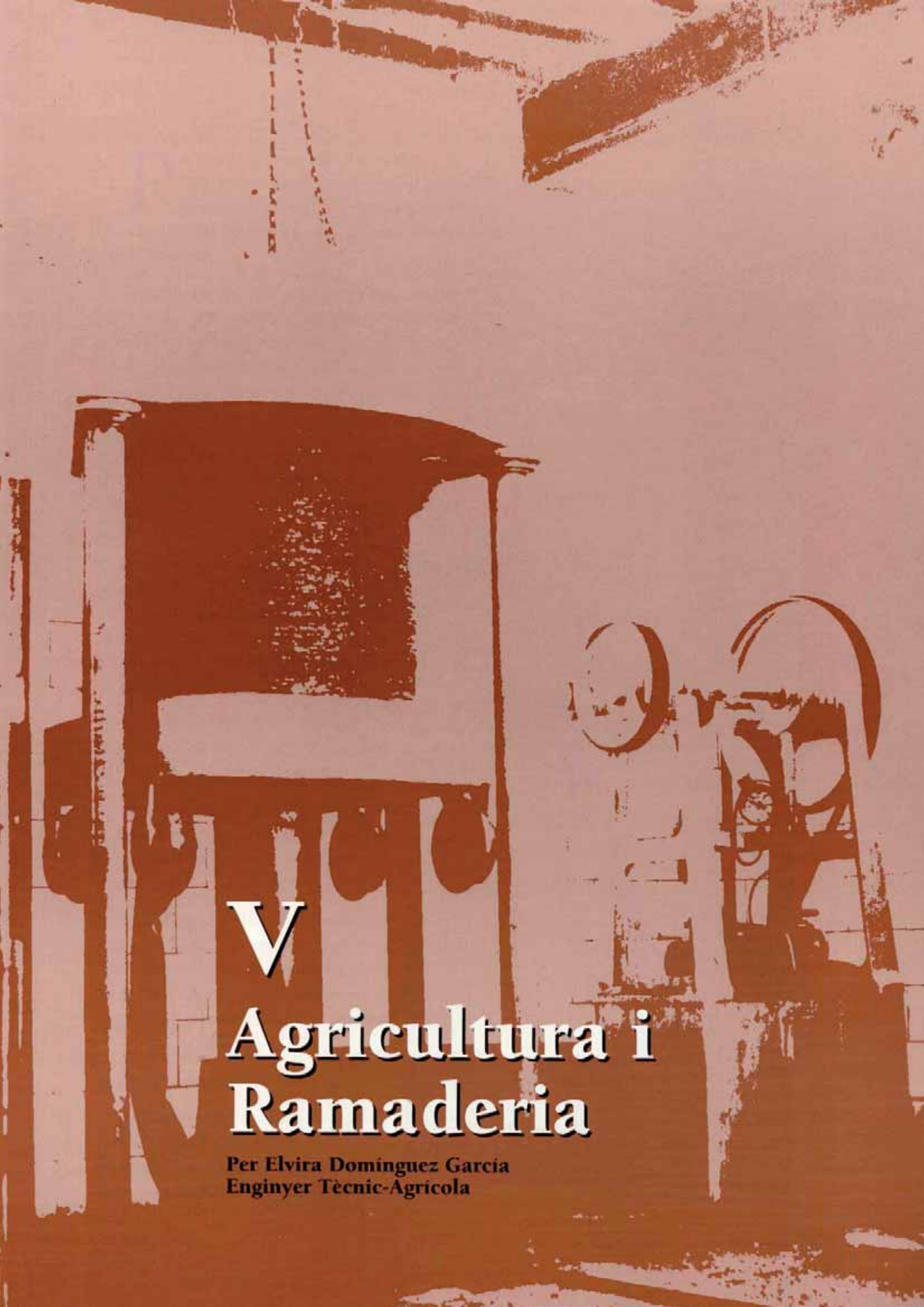
33.- La Presidenta de la
Diputació de València,
Clementina Ródenas, és
rebuda per les autoritats
locals, amb motiu de la
inauguració de la
carretera Algar-Alfara.
(1991/95)

34.- El President de la Diputació, Francisco Blasco, acompanyat de les autoritats locals, inaugura la Casa de Cultura. (1987/91).

35.- D'esquerra a dreta: Rafael Lostado, José Izquierdo, Emilio Lostado i Roberto Cabrero, el dia de l'homenatge a José Izquierdo, amb motiu del seu cessa com a Jutge de Pau. (1998).

V

Agricultura i Ramaderia

Per Elvira Domínguez García
Enginyer Tècnic-Agrícola

Per entendre millor allò que es refereix a la producció agrària en el terme d'Algar durant el segle XX, tal vegada siga interessant fer una breu referència als seus antecedents històrics.

Durant el segle XVII hem de dir que, a causa de l'escàs potencial demogràfic i tècnic, les superfícies agrícoles es situaven només als marges del riu i altres zones de secà, però en conjunt tan sols arribaven a ocupar un terç del terme municipal.

Pel que fa a la proporció horta/secà, dins el terreny agrícola, podem apreciar que les superfícies de regadiu representen només una mínima part.

En el terme municipal, les superfícies de regadiu passen de 17 Ha, en 1635, a 41 Ha. en 1818, amb motiu de l'aprofitament del rec d'Arguines, que va possibilitar la formació d'horta en la superfície del traçat de la Sèquia Major.

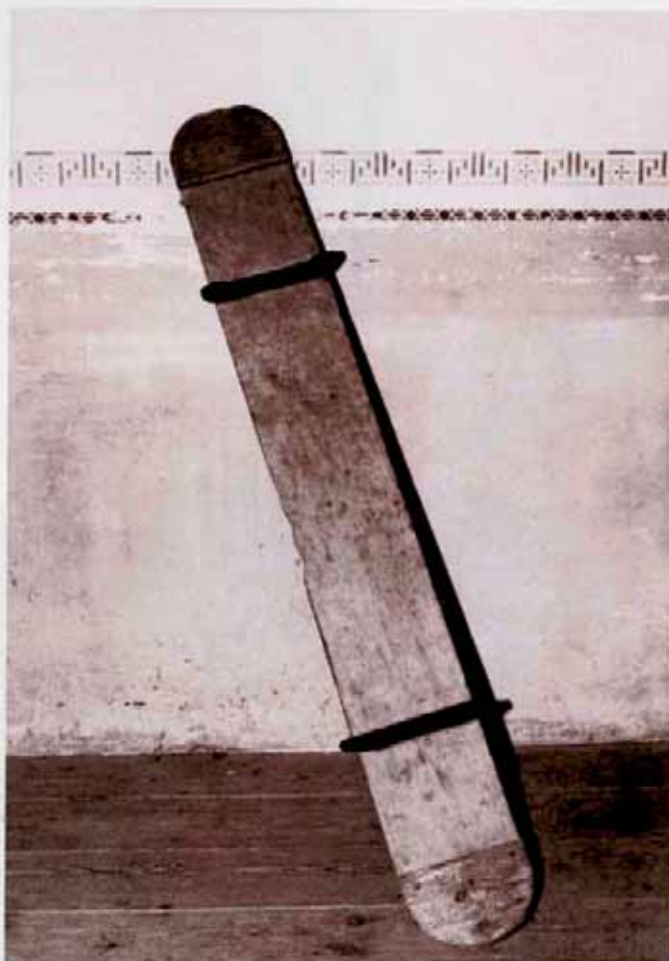
La partida del "Pla" augmenta la seua superfície regada en 153 fanegades respecte al "Cappatró" de 1635.

Els Capítols de repoblació citen com a productes propis de l'horta d'Algar "forment, alfalsos, ordi, linos, daxes y llegums".

Segons el "Llibre Cappatró", hi havia en Algar 751 moreres. La fruita solia estar dedicada al consum familiar i de la casa i els cítrics eren més bé coneguts com arbres de jardí o hort familiar.

En les terres de secà dominaven la vinya, els garrofers i les oliveres.

En Algar era acostumada la distinció entre "Horta Vella" i "Horta de Dalt". La primera es referia a les terres regades per la Sèquia Major i l'Horta de Dalt va

1 a la 22.- Utensilis per al camp.

anar formant-se gràcies a l'aprofitament de la font d'Arguines, amb l'enginyós sistema de regulació a través de les basses. Ja en el Llibre Cappatró de 1635 es cita la bassa "dels horts" i la bassa "cuadrada". Hui encara es troben en funcionament tres basses per al rec a manta: Mirambueno, Rel i Gran.

Durant el segle XX, alguns conreus agrícoles que abans proporcionaven al poble riquesa i benestar han desaparegut absolutament i altres els han substituït. Per exemple, cal citar la **more-ra**, a causa de les epidèmies que atacaven els cues de seda al final del segle XIX, i la vinya, que abastia centenars de fanegades (Algar va arribar a produir 20.000 arroves de vi) i que han anant desapareguent poc a poc.

Hui, el secà l'ocupen principalment els garrofers, les oliveres (es nota una lleugera recuperació), i, en menys quantitat, els ametlers. I el regadiu està dedicat quasi exclusivament als cítrics, amb tota una sèrie de varietats modernes, dels quals les llimeres que, fa només uns anys ocupaven moltes fanegades, tan sols ocupen hui una xicoteta extensió. També es troben en decadència els fruitals com els cirerers i els nespres que constitueixen, fins fa poc, un capítol important de les rendes dels agricultors d'Algar.

No podem, al parlar d'agricultura, deixar de referir-nos al problema de l'aigua i als sacrificis i treballs que durant el segle XX han realitzat els pobladors d'Algar per aconseguir-la.

L'any 1907 es varen iniciar de nou treballs en la Font de la Llorença, excavant una galeria, treballs que varen continuar fins l'any 1915.

L'any 1913 es va fer el revestiment del Pou de la Llorença i es va construir

una regaora que conduïa, a través de l'asut, l'aigua procedent de la font.

La quantitat d'aigua aconseguida amb estos treballs fou escassa i l'horta patia molt durant els mesos d'estiu.

Al referir-nos a esta època històrica d'Algar, i en relació a la qüestió de les aigües, necessàriament cal fer menció dels successius incidents i pleits que Algar va tindre amb José María Moroder, propietari de la masia i font d'Arguines, respecte dels drets històrics del poble a les aigües sobrants de la font. Iniciat el pleit definitiu l'any 1927, va finalitzar l'any 1934 amb sentència del Tribunal Suprem, el qual va fallar en contra d'Algar, costant-li al poble més de 100.000 pessetes.

Mentre succedien estes coses, Algar no es va quedar dormit. Ja durant els anys 1928-1930 es va fer una excavació junt al riu Palància, on es va obtenir una xicoteta quantitat d'aigua que, elevada pels motors, anava a la bassa del "Mataero" de la qual era elevada a les altres basses i d'esta manera es podia regar tota l'horta.

Però Algar va continuar patint la necessitat d'aigua. Era una qüestió vital per al poble trobar i aconseguir més aigües si es volia conservar la seua horta.

L'Alcalde d'Algar, Juan Fco. Gascó Zaragoza, assessorat pels organismes competents, va formar una Comissió de 29 propietaris agrícoles, entre els quals es trobaren membres de l'Ajuntament i de la Junta d'Aigües, i es va adquirir la font del "Marroyo", en el terme de Sogorb, per la quantitat de 90.000 pessetes. La conducció de les aigües a Algar fou una obra molt costosa i amb moltes dificultats, destacant l'ajuda rebuda per Cirilo Genovés Amorós, el que fou declarat fill adoptiu d'Algar.

3

4

Durant estos anys es va constituir, per a l'administració de les aigües i el rec, la Comunitat de Regants Nostra Senyora de la Mercé, les primeres Ordenances i Reglaments de la qual foren aprovades per Ordre Ministerial d'11 de juny de 1942 i que, actualment, es troben en procés de renovació per adaptar-los a les circumstàncies presents.

Hui, Algar, ademés del dret a l'aigüa de la Sèquia Major i de tindre l'aigüa del "Marroyo" i de la Font de la Teula, té dos pous més, el Pou dels Plantes, adquirit l'any 1968 al "Instituto Nacional de Colonización", i el Pou del Masil, fet per la propia Comunitat de Regants l'any 1984.

Hem de fer una obligada referència a la Presa d'Algar que, actualment, es troba en avançada fase de construcció i que està ubicada aigües amunt del riu Palància, en la confluència de la rambla d'Azuëbar, a 500 metres. aproximadament del casc urbà.

5

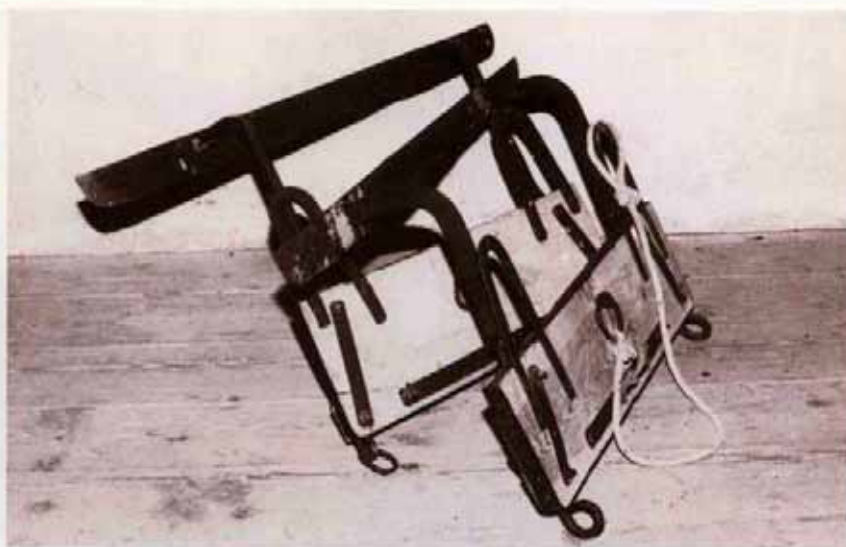
L'obra és a carrec del Ministeri d'Obres Públiques, Transports i Medi Ambient, a través de la Confederació Hidrogràfica del Xúquer, i la seua finalitat es triple:

a). Recarregar els aquífers actualment deprimits per sobre explotació de la conca baixa.

b). Augment de l'aportació regulada dels recursos superficials de la

conca mitja del riu Palància, regulat sols parcialment en capçalera per l'embassament del Regajo, la qual cosa facilitarà augmentar la garantia del suministre en la zona regable de la Sequia Major de Sagunt.

c). Laminació d'avin-gudes i protecció de les poblacions riberenques del Baix Palància.

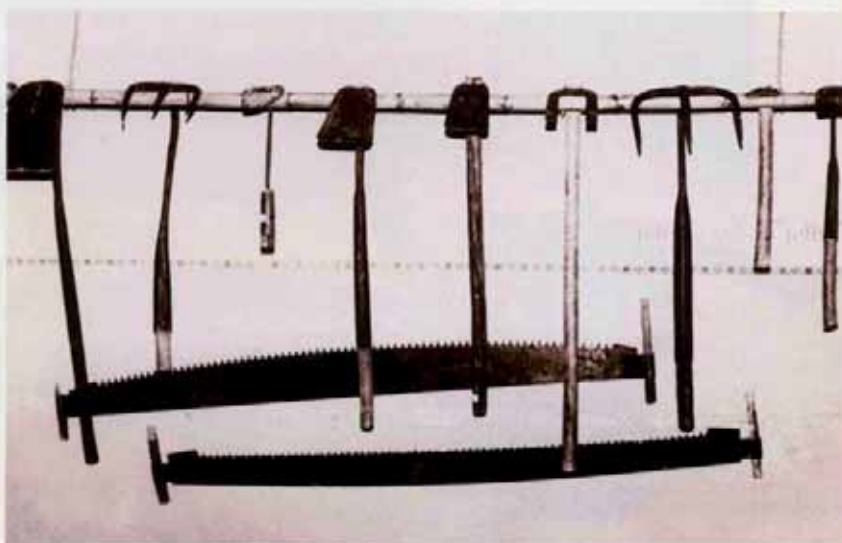

6

Els efectes de la Presa respecte a Algar són incerts, tenint en compte que, pel que fa a les aigües superficials, Algar rega poques fanegades de la Sèquia Major; confiem, i així ho asseguren els tècnics, que la Presa no perjudique els pous d'Algar ubicats a les margens del riu. Per una altra part, esperem que, finalitzades les obres, el poble compte amb llocs atractius a l'entorn de la presa, amb efectes beneficiosos per al municipi.

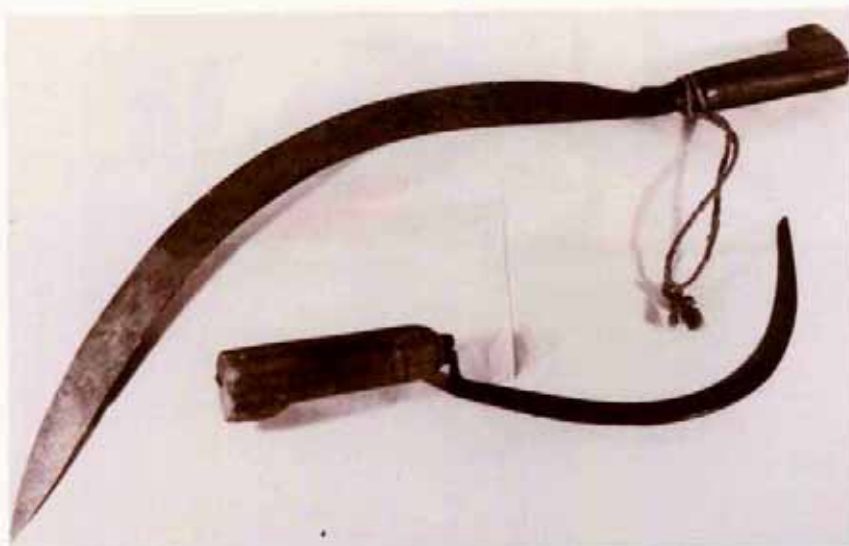
Ara sí que podem dir que Algar es troba en una posició òptima respecte a la qüestió de l'aigüa. Pensem que els sacrificis i esforços de les passades generacions i de l'actual s'ho mereixen.

Com a conseqüència, d'haver solucionat el problema de la falta d'aigüa, en els últims anys ha augmentat sensiblement la superfície dedicada al regadiu, com és el cas, per exemple, de la partida dels Planets. Hui són ja més de 3000 les fanegades que ocupa l'horta d'Algar.

7

No obstant, és necessari fer una breu referència al fenomen que s'està

8

produint en Algar i que és un poc preocupant. Algar ha passat de ser un poble que tenia grans propietats rústiques, inclús en els termes dels pobles veïns, a anar, poc a poc, venent les seues propietats, sobre tot les terres de secà en el propi terme, on s'estan fent, com és el cas del paratge del "Barranc del Rector", grans explotacions de cítrics, amb

moderns sistemes productius, però la propietat de les quals ja no és dels agricultors del poble.

Esta circumstància, junt al permanent minifundisme característic de la comarca i la no massa rendabilitat de l'horta, fan necessaris possiblement de nou més sacrifici i esforços, esforços que hauran d'anar encaminats segurament cap a una major racionalitat i disminució de costos en la nostra producció agrària.

Cal mencionar també que Algar té, des de fa uns anys, una cooperativa agrícola, amb locals propis, de la qual són socis pràcticament tots el propietaris agrícoles d'Algar i que es dedica, principalment, a la comercialització de la fruita i

l'adquisició de productes com fertilitzants, insecticides, etc., i últimament, a l'extracció de l'oli d'oliva agrupada amb altres cooperatives del "Alto Palencia", i que ha obtingut una marca ("oli d'or") que està tinguent un gran prestigi en el comerç.

9

Pel que fa a la ramaderia, Algar no s'ha caracteritzat per ser, un poble ramader, si exceptuem la

cria d'animals domèstics o per a la llau-
rança (cavalls, muls, rucs), hui ja inexis-
tents a causa de la mecanització.

No obstant, encara molts s'enrecorden
dels xicotets ramats d'ovelles que tenien
les carnisseries que hi havia al poble, per
exemple, la de "Tónico" o la del "Tio
Salvo", o del ramats de cabres del "Tio
Mariano" o del "Tio Emilio", o de la dula,
espècie de forma cooperativa que agrupa-
va els propietaris de cabres (en moltes
cases hi havia alguna cabra) per als pasts
en comú, o de les vaques establades per
a la venda de llet i de formatge que
tenien, per exemple, Gabriel López,
Vicent Pons, Emilio Pons i Salvador Pons.

Un capítol de relativa importància és
el referent al ramats d'ovelles d'Aragó que
tots els anys, durant la tardor i l'hivern,
baixen al nostre terme i lloguen els pasts
a canvi d'un preu. Esta transhumància,
encara que en menys proporció, es conti-
nua practicant hui.

10

Algunes granjes que hi havia, per exemple, de
gallines o de porcs, ja no existeixen actualment.

Per últim, volem fer una breu referència a la
cria d'abelles o **apicultura**. A part d'algunes per-
sones que ho han fet i
continuen fent-ho a nivel
quasi artesanal, desta-
quem ací la família de
Leonardo Martínez Sierra,
nascut en 1898, que des-
prés d'haver ajudat son
pare en la cria d'abelles al
Baix Aragó i a l'Alt
Palància, amb basos de
suro, es va establir al nos-
tre poble, on junt al seus
fills, va arribar a tindre
més de 500 basos.

11

12

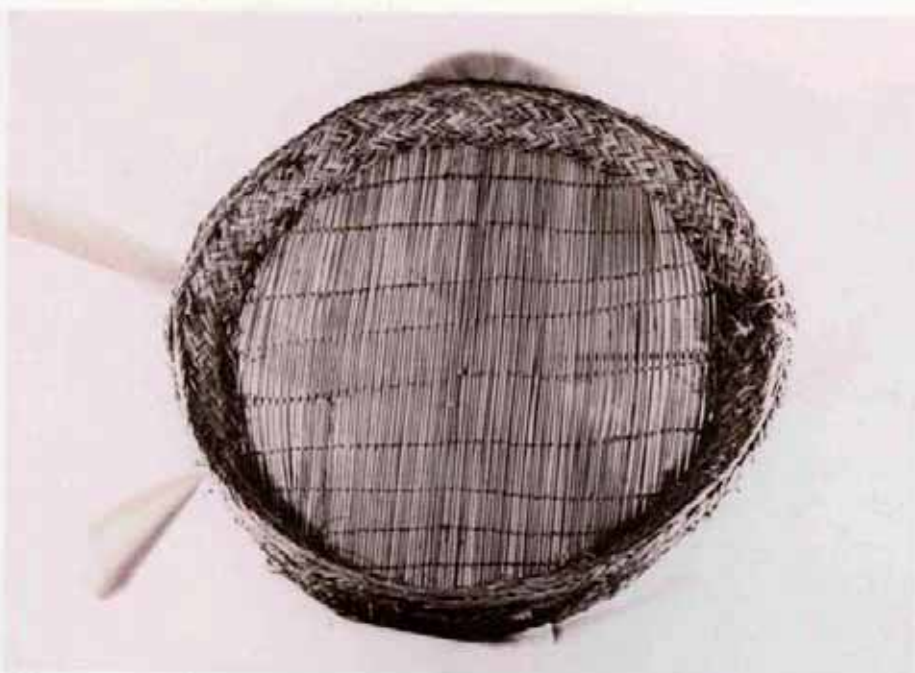

13

14

15

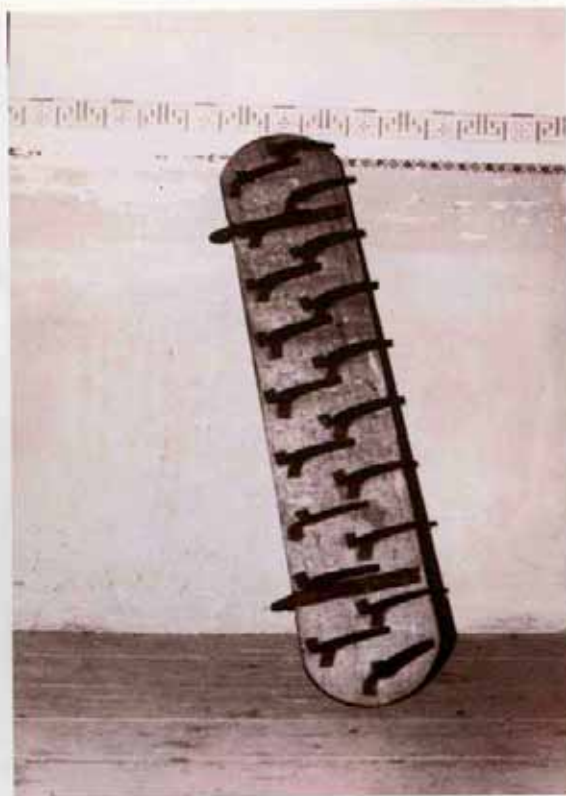
16

17

18

19

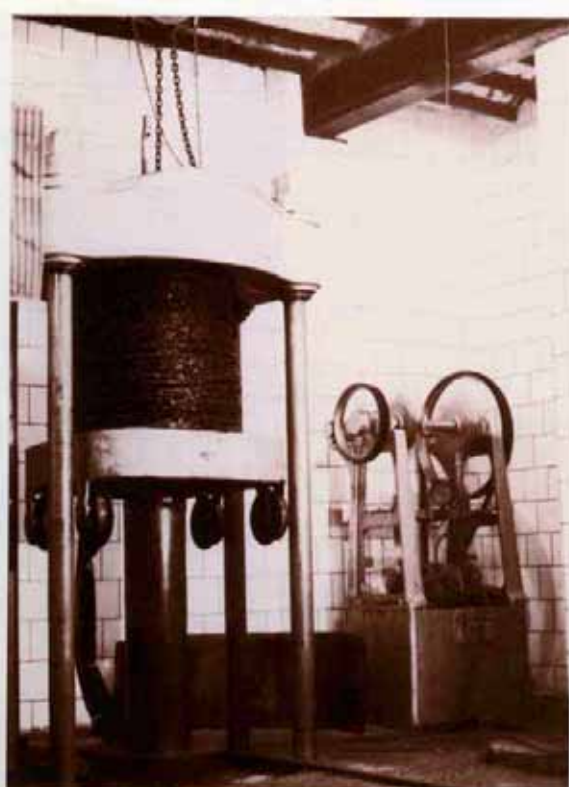
20

21

22

23, 24, 25 i 26.- Almàssera d'oli.
(hui ocupa el solar l'Auditori Municipal).

24

25

26

27.- Plaça Major, cireres i
nispros per a la seua
comercialització
(anys 1965/75).

28 i 29.- Riuada al Palància
(any 1990).

29

30.- El Conseller
d'Agricultura i el
President de la C. H. X.
visiten les obres de repa-
ració de la Sequia Major
de Sagunt (anys
1987/91).

31.- Assut en la rambla
de la Soma
(anys 1987/91)
també reparat.

32.- Bassa Gran
(any 1999).

33.- Homens d'Algar
que porten les aigües del
Marroyo (any 1945).
Membres de l'Ajuntament
i Junta d'aigües. L'Alcalde
és Juan Fco. Gascó
Zaragoza.

34.- Festa del Marroyo
(any 1945). L'Alcalde d'Algar
J. Fco. Gascó Zaragoza amb
D. Cirilo Genovès Amorós.

35, 36, 37, 38 i 39.-
Festes del marroyo (any
1945). La Madrina és
Mercedes Gascó Bojó; i
està acompanyada per
xiques joves d'Algar.

37

38

39

40.- Fadrines d'Algar representant a Algar en Valencia
(any 1945/1950). D'esquerra a dreta: M. Gascó Bojó,
Amelia Comba Comba i Amparo Bou.

41.- Pou dels Planets
(any 1969).

42.- Pou del Masil
(any 1982).

43.- Pou de la Llorença
(anys 1975/80).

44.- Pou del Maril
(any 1982).

45.- Nisprers

46.- Ametler.

47.- Cirerer.

48, 49 i 50.- Sèquia major de Sagunt.

49

50

51.- Firma del "Acta de replanteo" per a la construcció de la Presa d'Algar, pel President de la C. H. M. i el representant de l'empresa adjudicatària (anys 1991/95).

52 i 53.- El President de la C. H. X. posa la primera pedra en la Presa d'Algar (anys 1991/95).

53

54.- El President de la C.H.X.
visitant les obres de la Presa
d'Algar. (1991/95)

55.- El President de la
C.H.X. amb les autoritats
locals (1995/99) i regants
d'Algar en la seua visita a
la Presa.

56.- El President de la
C.H.X. amb les autoritats
i regants del Camp de
Morvedre (1998).

57.- Xiquets i majors
d'Algar el dia de la
posada de la primera
pedra en la Presa d'Algar.

58, 59 i 60.- Obres de
construcció de la presa
de l'Algar.

59

60

61.- Nous camps
de citrics al
paratge del
"barranc del
Retor"
(any 1998).

62.- Garrofers.

63, 64, 65, 66 i 67.- Nous camps de
citrics als Planets (any 1999).

64

65

66

67

68.- Cooperativa agrícola d'Algar.

69.- Cooperativa agrícola d'Algar.

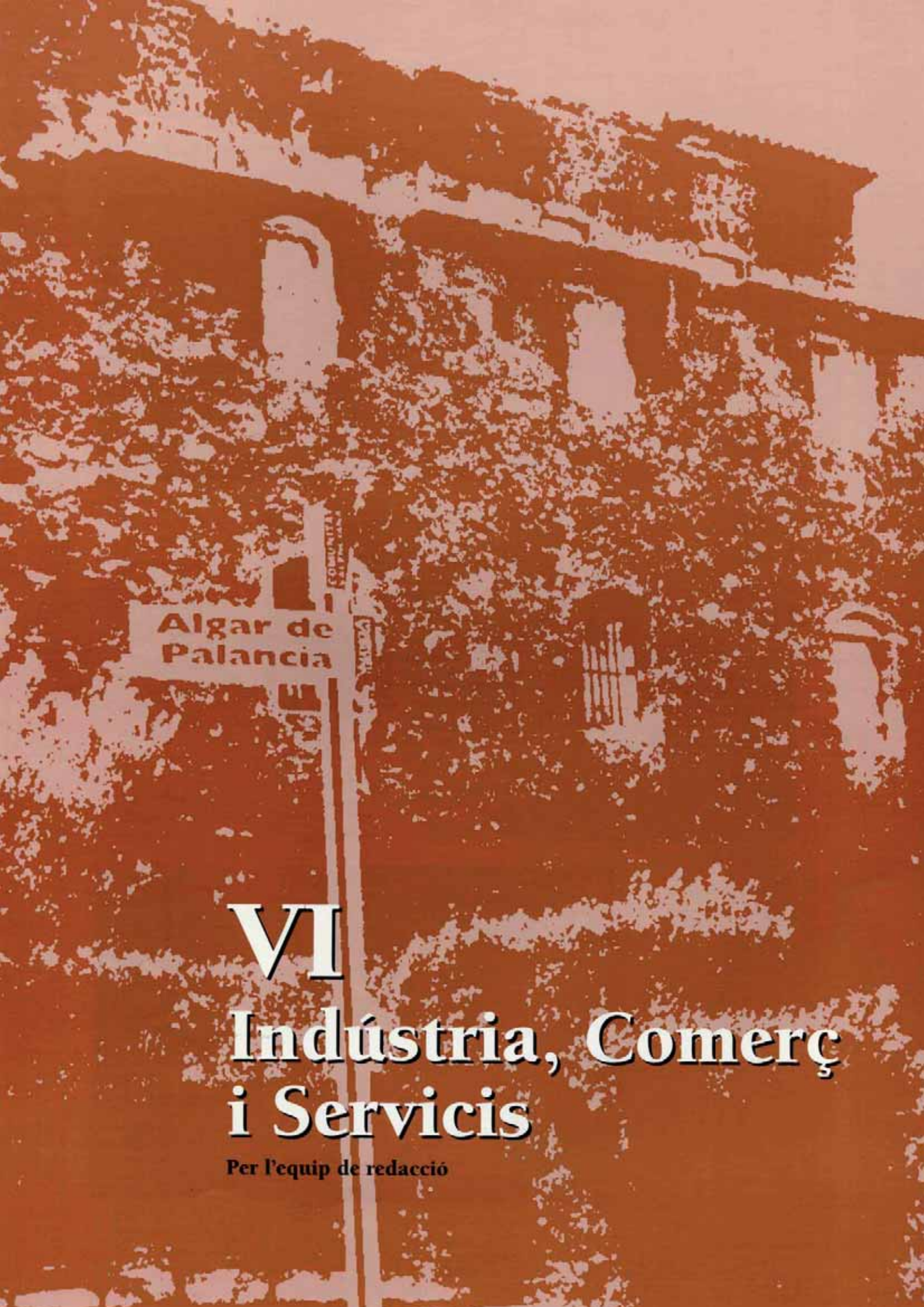
70.- Inauguració de la
Cooperativa Agrícola
(any 1984). En la foto, el
seu primer President
Roberto Cabrero Pomer.

71.- Reunió dels
representants de
cooperatives agrícoles de
les Comarques del Alto
Palancia i del Camp de
Morvedre, en Algar
(any 1984/70).

72.- Gallines domèstiques
(cosa ja poc comuna en Algar).
(any 1999).

Algar de
Palencia

VI

Indústria, Comerç i Servicis

Per l'equip de redacció

L'economia d'Algar no ha estat la mateixa durant el segle XX que en èpoques precedents.

Una indústria molt important en el poble va desaparèixer totalment: la indústria de la seda. La seua caiguda va ocasionar la desaparició de les moreres, les fulles de les quals eren utilitzades per al menjar dels cucs de seda. Encara hui resten en les andanes d'algunes cases grans canyisos que antigament eren els llits per a la cria dels cucs de seda.

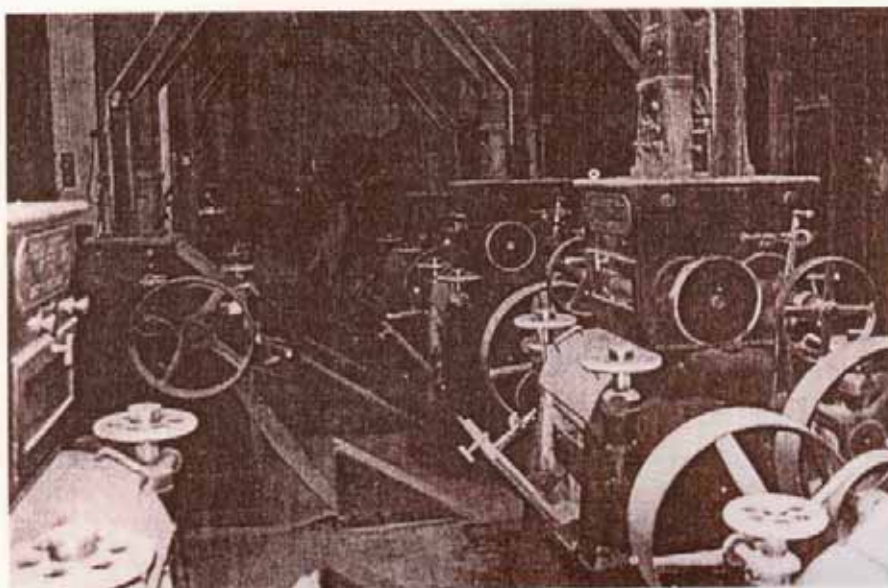
Al referir-nos a la indústria d'Algar durant el segle XX, ocupa un lloc de privilegi la **fàbrica de farines**. I en la referència que anem a fer d'esta anem a seguir l'interessant estudi fet pel jove historiador de la nostra comarca **MARC FERRI**.

La fàbrica es va edificar a sobre de l'antic molí mercedari. Els frares comptaren amb el monopoli de la fabricació de farina i varen aconseguir transformar el vell molí en un autèntic complexe fabril gràcies a un privilegi reial de 1650, que els va permetre desviar per la sèquia particular del poble la major part de l'aigua que aleshores circulava per la Sèquia Major de Sagunt. L'augment del cabdal va permetre la instal·lació d'una almàssera d'oli moguda pel mateix salt d'aigua que el molí, i la construcció de dues fàbriques d'aiguardent que també es servien de la sèquia.

Seguint l'estudi fet per Marc Ferri, es pot constatar que l'antic molí senyorial, a partir de 1895, es constituí pels propietaris en fàbrica de farina, sofrint successives renovacions en 1905 i 1912 per adaptar-se a la demanda creixent. Els canvis inclogueren la importació de maquinària suïssa en substitució de les moles de pedra tradicionals. La nova maquinària exigí

1.- Fàbrica de farines (anys 1995/97).

2.- Maquinària de la fàbrica de farines (anys 1995/97).

la instal·lació de dues turbines aprofitant el salt d'aigua.

La fàbrica passà per distintes mans, tenint una evolució constant les primeres dècades del segle XX, treballant per torns continus de 24 hores al dia durante els anys 20. Els últims anys treballà quasi exclusivament per encàrrec del Govern de Nasser d'Egipte. La fàbrica que ocupava

una quantitat important de treballadors fou tançada definitivament l'any 1968, a conseqüència del Pla de Reconversió de la Indústria Farinera aprovat pel Govern espanyol.

Lamentablement, la fàbrica, que conservava quasi intacta la maquinària, ha quedat destruïda en abril de 1998, a conseqüència d'un incendi.

Altres activitats industrials que han tingut lloc en Algar al llarg del segle però que hui han desaparegut són, per exemple, la extracció d'oli d'oliva en les diverses almàsseres que hi havien al municipi, l'elaboració de vi que es feia en els trulls, les fàbriques d'algeps, les quals es servien de canteres

ubicades al terme de Sogorb, i que també ocupaven alguns treballadors, o inclús alguna empresa dedicada a la fabricació de derivats de la garrofa, sense oblidar els carboners.

Hui l'Ajuntament ha delimitat una "Zona d'interès comunitari" en la Partida de la Bassa, que ha sigut aprovada per la Generalitat Valenciana, per a la instal·lació de xicotetes empreses o

3 i 4.- Fàbrica de farines després del seu incendi (any 1999).

activitats no contaminats; actualment es troba ubicada ja una fàbrica de "palets" que ocupa uns quinze treballadors i està en fase de construcció avançada un taller de ferreria. Hi ha altres activitats en projecte, com per exemple, un assecador de pernils.

Hem de fer menció a què el poble ha comptat quasi sempre amb xicotetes empreses dedicades a la construcció que també donaven treball a uns pocs veïns.

Pel que fa al sector comerç, cal destacar que la comercialització de cítrics que ha arribat a comptar amb algunes cooperatives i alguna empresa durant les primeres dècades del segle XX i que donava treball a molts homes i dones, hui es realitza a través d'empreses privades foranes, tot i que també donen ocupació a molts joves d'Algar: són els treballadors fixes-discontinus de les colles de collidors.

La Cooperativa agrícola d'Algar sols comercialitza fruita (no cítrics) i garrofes, i, en part, oli d'oliva..

Per últim, respecte del sector servicis, Algar sempre ha comptat amb els més necessaris, como ho són les carnisseries, les tendes de ultramarins, forns, etc. Hui comptem amb carnisseria, tendes d'ultramarins, verduleria, estanc, forns, perruqueria i amb quatre establiments d'hosteleria. També té lloc la venda ambulant de diversos productes, encara que no hi ha assenyalat dia de mercat.

4

5.- Sequia del poble que arriba fins la fàbrica de farines (any 1999).

6 i 7.- Fàbrica de
"palets". (any 1999).

7

8.- Dones treballadores
d'un magatzem de taronja
en Algar, durant les
primeres dècades del
segle XX.

9.- Fàbrica d'algeps en
Algar, propietat de José
Arnal (any 1931).

10 i 11.- Treballadors
d'Algar en una fàbrica
d'algeps (any 1962).

11

12, 13 i 14.- Collidors de taronja de l'empresa
FRUTAS CAÑAMAS (any 1999).

13

14

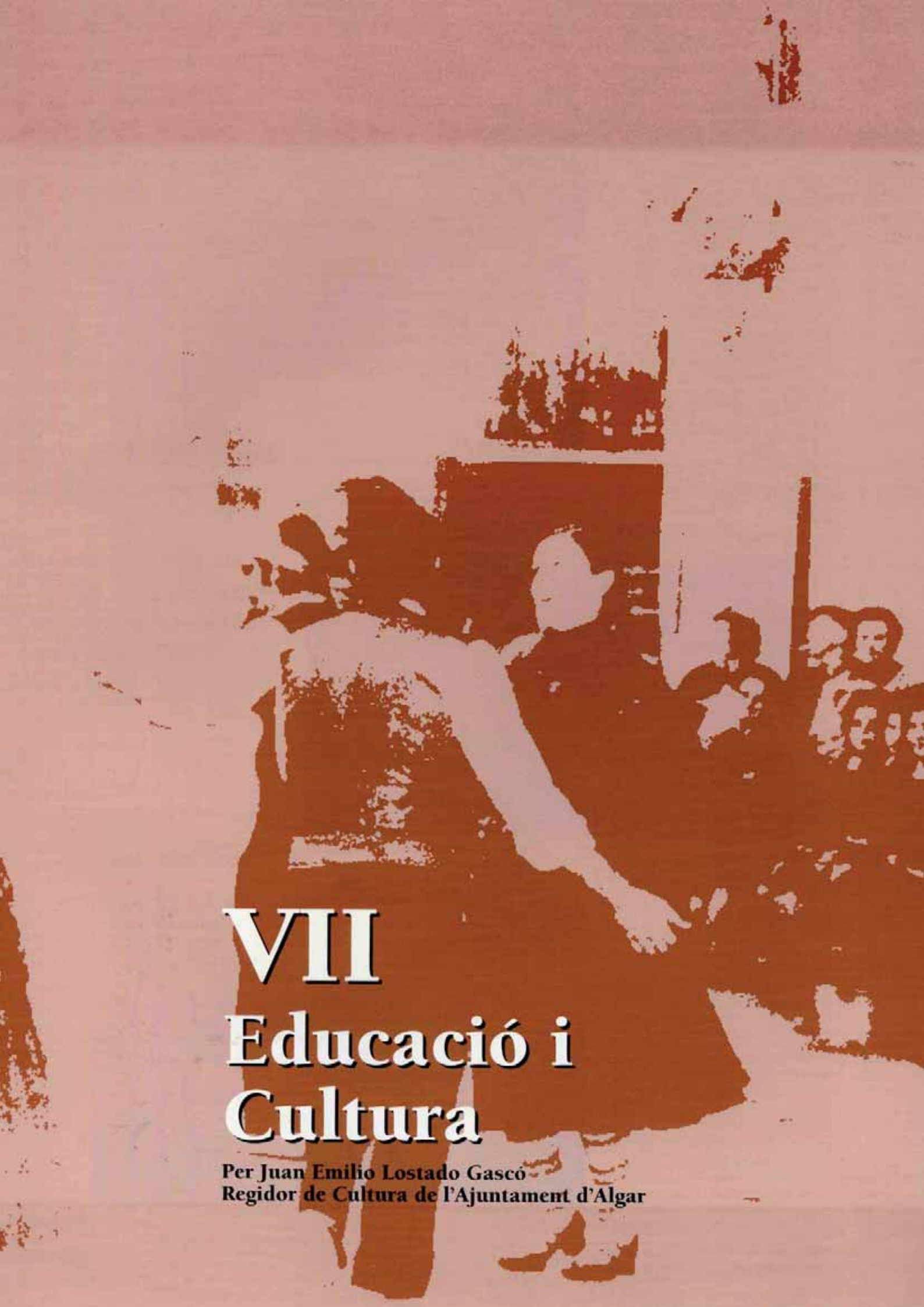
15.- Collidors de taronja
de l'empresa FRUTAS
CISCAR (any 1985).

16.- Collidors de taronja
de l'empresa FRUTAS
CISCAR (any 1987).

17.- Collidors de taronja
de l'empresa FRUTAS
CISCAR (any 1999).

A photograph of a group of people in traditional costumes dancing in a room with a fireplace. The image is in black and white, with a warm, slightly aged tone. In the foreground, a woman in a dark, sleeveless dress with a white lace collar is dancing, her back to the camera. To her right, a man in a dark vest and white shirt is dancing, facing her. In the background, other people in traditional costumes are visible, some standing and some sitting. A fireplace with a dark mantel is visible in the background. The overall atmosphere is festive and cultural.

VII

Educació i Cultura

Per Juan Emilio Lostado Gascó
Regidor de Cultura de l'Ajuntament d'Algar

Pel que fa a l'educació i l'ensenyament dels xiquets d'Algar, durant molts anys feia de mestre un frare mercedari el qual, al mateix temps, era administrador i sacerdot, motiu pel qual, al reunir tants càrrecs, no podia atendre bé l'escola.

Finalitzada la Guerra de la Independència, l'any 1812, va vindre a Algar el primer mestre amb títol de l'Estat i a càrrec de l'Ajuntament. L'any 1837 va vindre la primera mestra de xiquetes, pagada també per l'Ajuntament. A principis del segle XX començaren a passar a càrrec de l'Estat estos servicis.

Durant quasi tot el segle XX, Algar ha comptat amb una mestra de parvuls i, per a l'educació primària, ha comptat amb un mestre i una mestra. Hui, además, els alumnes de primària compten també amb professors complementaris en algunes matèries.

Les Escoles han estat ubicades en diversos locals del municipi. Durant molts anys, fins la construcció del Col·legi Andrés Monreal, les Escoles es trobaven als locals que hui ocupa l'Ajuntament.

Actualmente, les Escoles d'Algar segueixen la línia en valencià i, a partir del curs sisè de primària, els alumnes poden anar al Col·legi públic La Baronia d'Algímia d'Alfara.

Per a cursar estudis de secundària o de formació professional els joves d'Algar poder fer-ho en Sogorb, en Sagunt o Gilet, i per a cursar estudis universitaris han de traslladar-se a València. Altres estudis, com per exemple els d'hostaleria, poden cursar-los en Castelló.

Hem de fer ací una al·lusió a la celebració l'any 1998 en Algar de les "III Trobades de les Escoles en Valencià" del Camp de Morvedre, esdeveniment que va reunir al nostre poble més de 3000 persones.

1.- Grup Escolar de xiques (any 1900).

2.- Grup Escolar de xics (any 1901).

Respecte al camp de la cultura, i encara que Algar ha sigut i és un poble eminentment agrícola, són moltes les manifestacions i activitats culturals que han tingut lloc al llarg del segle XX. Destaquen els següents:

a). **Banda de Música.** La data fundacional de la nostra Banda de Música no es coneix amb exactitud, però segons versió popular, sembla que es va crear entre

1865 i 1868.

La Banda va passar per moltes vicissituds, ja que es desfeia i es tornava a formar en moltes ocasions.

L'any 1911 va organitzar i dirigir la Banda el veí del poble Vicente Albiach, de professió obrer de vila. El va succeir el també veí del poble José Albert Mora, que la va dirigir fins l'any 1914, i després, de 1914 a 1915, el seu germà Vicente Albert Mora.

L'any 1915 la Banda es tornà a desfer, tornant a formar-se l'any 1920, sent dirigida fins l'any 1930 per José Zaragoza Cataluña, adoptant la Banda el nom de Banda Municipal.

3.- Grup Escolar de xiques (any 1912).

Precisament l'any 1930 es va confeccionar una bandera per a la Banda, sent padrina la senyoreta Pepita Bolinches Mestre.

Des de 1930 fins al començament de la Guerra Civil, la Banda fou dirigida per Genaro Hernández.

Durant el període 1936-1939, la Banda no tingué activitats. En acabar la guerra, es va

reorganitzar la Banda baix la batuta de José Simón Gómez, prestigiós músic militar que la va dirigir durant més de 25 anys i al qual el poble, en 1969, amb motiu de les seues noces d'argent com a Director, li va tributar un homenatge i al morir, en setembre de 1977, li dedicà un carrer.

Després la Banda ha tingut altres prestigiosos Directors: Joaquín Sanchis Miralles, Gerardo Cardona Llisó, Pedro Ribera Gomis i, actualment, el jove José Vicente Ramón Segarra.

La Banda compta hui amb una Escola d'educands i amb un local cedit per l'Ajuntament.

La Banda, además de celebrar concerts al municipi, com, per exemple, en la Setmana Cultural, Santa Cecília, i en la Campanya de Retrobem la Nostra Música, participa en encontres comarcals de Bandes de Música així com en les festes locals (cercaviles i processons) i en les Falles de la ciutat de València, i confiem que, una vegada siga inaugurat l'Auditori municipal, augmenten les seues activitats al nostre poble.

Hui la Banda es denomina "Agrupació Músic Cultural d'Algar" i compta, además de les subvencions que rep de la Diputació de València, amb una xicoteta ajuda econòmica anual a càrrec de l'Ajuntament

Però tot allò que ha sigut i és la Banda de Música no seria possible sense l'esforç desinteressat de tantes generacions d'homes (i hui també de dones) d'Algar que han dedicat moltes hores del seu temps per a que açò

4.- Grup Escolar de xics i xiques (any 1910-1920).

5.- Grup Escolar de xiques (any 1910-1920).

6.- Grup Escolar de xics (any 1910-1915).

fora i continue sent una realitat.

b). Teatre.- Des de sempre la gent d'Algar ha tingut una gran afició al teatre i sempre hem comptat amb actrius i actors aficionats de gran vàlua. Els més vells ens conten que, fins i tot, s'ha arribat a fer sarsuela ací a Algar durant els primers anys del segle.

Encara que de forma discontinua, durant molts anys Algar

ha comptat amb grups de teatre, tant de xiquets com d'adults. Recordem, per exemple, les representacions del "Betlem", de "Fabiola", les dels joves de l'antic Tele-club i les dels grups de teatre posterior, els dels joves i els dirigits per Fina Gascó i l'actual, dirigit per Ricardo Lacarra, tots els quals han fet i continuen fent una labor extraordinària i que, com hem dit al referir-nos a la Banda de Música, confiem en que l'Auditori municipal siga un motiu per augmentar les seues actuacions.

c) Cor Parroquial.- Encara que que es fa al·lusió al Cor Parroquial en una altra part d'este llibre, cal fer menció del mateix ací també pel seu importantíssim paper en el camp de les manifestacions culturals del nostre poble.

7.- Grup Escolar de xiques (any 1915-1920).

d). Setmanes Culturals.- Entre les activitats culturals del poble destaquen especialment, en els últims anys, les Setmanes Culturals, organitzades pel propi Ajuntament i l'Associació de Joves, amb la col·laboració de l'Associació d'Ames de Casa, de l'Associació de Pensionistes i Jubilats, de l'Agrupació Músic Cultural, del Club de Tennis Algar, etc. i en les quals tenen lloc una

gran quantitat d'actes (conferències, concerts musicals, teatre, cinema, concursos i jocs per a xiquets i xiquetes, campionats de tennis, "futbol 7", parxis, escacs, truc, play-back, etc.), comptant per a la seua realització amb un marc incomparable com ho és la nostra Plaça Major.

c). **Conclusió final.**- Tot el que hem dit, al referir-nos a les activitats culturals, ha sigut possible, en les darrers anys, perquè la majoria dels actes són impulsats pel propi Ajuntament a través de la Regiduria de Cultura, mereixent destacar-se també la construcció de la Casa de Cultura, amb Biblioteca pública i locals per a les distintes associacions locals, i l'Auditori municipal que en la data que escribim este línies, està pròxim a inaugurar-se i que volem que siga la insígnia cultural del nostre poble i que va a permetre que allí tinga lloc qualsevol esdeveniment cultural local, comarcal, etc.

Però tots estos desitjos no serien possibles tampoc si, per damunt de tot, no comptarem amb la gent d'Algar, una gent que, junt al seu caràcter festiu i alegre, està molt unida quan es tracta de dur a terme estes manifestacions culturals, perquè som un poble que estem convençuts que, d'esta manera, contribuïm no sols a enriquir-nos personalment sinó també a expressar als demés la nostra peculiar forma de ser i a la qual mai hem de renunciar.

8.- Grup Escolar de xiques (any 1915-1920).

9.- Grup Escolar de xiques (any 1920-1930).

10.- Grup Escolar de
xiques (any 1931).

11.- Grup Escolar de xics
(any 1933).

12.- Grup Escolar de
xiquets i xiquetes
any 1937).

13.- Grup Escolar de
xiquets i xiquetes
(any 1945).

14.- Grup Escolar de
xiquets i xiquetes
(any 1947).

15.- Grup Escolar de
xiques (any 1950-55). La
maestra és Modesta Bayo.

16.- Grup Escolar de
xiquets i xiquetes
(any 1949).

17.- Grup Escolar de xics
(any 1950-1955). El
mestre és Rufino García.

18.- Grup Escolar de
xiqués (any 1950-1955).
La mestra
és Modesta Bayo.

19.- Grup Escolar de xics
(any 1955-1960). El
mestre és Rufino Garcia.

20.- Grup escolar de
xiquets, amb el Retor
Fernando Riera i les
Mestres Modesta i
Saturnina Bayo
(1955-60).

21.- Grup Escolar de
xiquets i xiquetes
(any 1968). La Mestra és
Isabel Morón.

22.- Parvuls amb la seua
cuidadora Vicenta
Bayarri (any 1977).

23.- Grup de xiquets i
xiquetes amb disfresses.
La mestra és Aurora
Giner (any 1990).

24 i 25.- Homenatge a la
Mestra Saturnina Bayo.
(20-12-59).

25

26.- Entrega de diplomes
per la Secció Femenina
(any 1972).

27.- Càtedra de la Secció
Femenina (any 1972).
"Gimnasia Femenina".

28.- Ball de "la arenilla"
(Càtedra de la Secció
Femenina) (any 1972).

29.- Grup de xiques par-
ticipants en la Càtedra de
la Secció Femenina
(1972).

30.- Grup de xiquets par-
ticipants en el
Correllengua (9-10-97),
amb el Mestre Joaquín
Fuster i el Regidor de
Cultura, Joan Emilio
Lostado Gascó.

31.- III Trobada de les
Escoles en València
celebrades a Algar
(grup de xiquetes d'Algar
amb el seu Mestre
Joaquín Fuster).
(any 1998).

32.- Grup de danses
d'Alfara d'Algimia.
(any 1998).

33.- Tarta
conmemorativa.
(any 1998).

34.- Paradeta de
l'A.P.A. d'Algar.
(any 1998).

35.- Paradeta de
l'Associació de jubilats.
(any 1998).

36.- Paradeta de les
Ames de Casa.
(any 1998).

37.- El carrer de València
ple de gom a gom.
(any 1998).

38.- Actuació d'un grup
de teatre per a xiquets.
(any 1998).

39 a 42.- Participació de
xiquets i adults d'Algar
en la IV Trobada de les
Escoles en València, cele-
brades a Quartell.
(any 1999).

40

41

42

43 i 44.- Escola d'adults
per l'obtenció del títol de
Graduat Escolar.
(any 1991). La Professora
és Mercedes Lostado.

44

45.- Entrega del Diploma de Graduat
Escolar a l'Ajuntament.
Juan E. Lostado (Regidor de Cultura)
fa entrega a l'alumne Antonio Fito.
(any 1991).

46.- Entrega del Diploma
del Curs de Formació
Ocupacional
d'Encofraders a
l'Ajuntament. Fa l'entrega
el Director territorial de
Trebball, Joan Alepuz.
L'alumne, d'espatles, és
Antonio Bolinches.
(any 1991/95).

47 a 51.- Exposicions de
pintura i manualitats,
durant la setmana
cultural. (any 1991-1998).

48

49

50.- En la foto:
Vicente Ferrer

51.- En la foto:
M.ª de las Mercedes Pomer

52 i 53.- Setmana
Cultural. excursió dels
xiquets i xiquetes a
"Chaer". (any 1987/91).

53

54 i 55.- Setmana Cultural. Viatge Cultural dels xiquets d'Algar i ucraïnesos acollits en el nostre poble a Castello. (any 1996). Recepció d'Ajuntament de Castello.

55

56 i 57.- Setmana Cultural. (any 1998). Visita dels xiquets a l'Ajuntament de València.

57

58.- Actuació dels xiquets
ucraïnesos durant la
Setmana Cultural (1995).

59.- Setmana Cultural.
(any 1995). Actuació del
Grup de Danses
d'Alfara d'Algimia,
a la Plaça Major.

60.- Setmana Cultural. (any 1987-91). Campionat de parxis.

61.- Setmana Cultural. (any 1987-91). Campionat de truc.

62 a 65.- Setmana
Cultural (any 1995-98).
Jocs per a xiquets a la
Plaça Major.

63

64

65

66 a 69.- Setmana Cultural
(any 1983-85). Play-back
a la Plaça Major.

67.- (1992).

68.- (1995/99)

69.- (1998)

70.- Setmana Cultural. (any 1987-91).
Exhibició dels bombers a la Plaça Major.

71.- Setmana Cultural.
(any 1991-93). Grup infantil de jotes de Viver.

72.- Setmana Cultural.
(any 1992).
Entrega de trofeus.

73.- Teatre pels alumnes
de les escoles.
(any 1958-62).

74.- (any 1957).

75.- Teatre pels alumnes
de les escoles.
(any 1968).

76.- (any 1971).

77.- (any 1971).

78.- (any 1971).

79 a 83.- Representació del Betlem pel Grup de teatre del Tele-club, dirigit per Eduardo Bolinches Tenés. (any 1968).

81

82

83.- J. Vte. Carbonell i Blas Font

84.- Grups de col·laboradors en la representació del Betlem, amb el Director. (any 1968).

85 a 88.- Representació teatral pel grup de teatre del tele-club. (any 1968-75).

86.- D'esquerra a dreta: Fco. L. Bojò, Antonio Bolinches, Enrique Bojò, i J. Pío Gasco.

87

88

89.- Teatre infantil pels
xiquets de les Escoles.
(any 1984).

90 i 91.- Actuacions dels grups de teatre del joves durant la Setmana Cultural. (any 1993).

91

92 a 95.- Actuacions dels Grups de Teatre d'Algar, dirigits per Fina Gascó i Ricardo Lacarra, durant les Setmanes Culturals.(any 1991-98).

93

94

95

96.- Obres de construcció
del nou Auditori
Municipal. (any 1999).

97.- Banda de Música
d'Algar.
(últims anys del s. XIX).

98.- Rondalla.
(any 1920-1930).

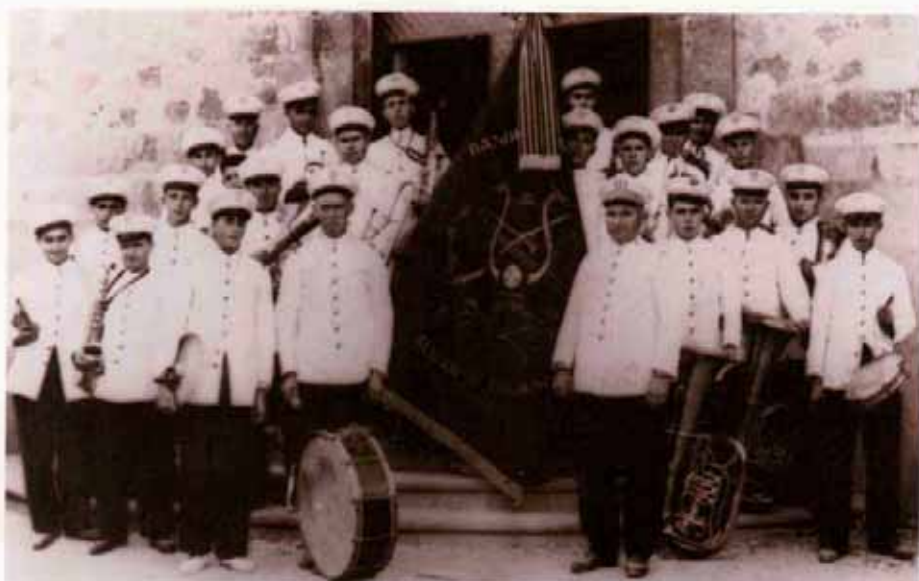
99.- Grup de musics amb
les seues amigues.
(any 1930-35).

100 a 103.- Festa de
l'entrega de la bandera a
la banda de Música.
(any 1930). La madrina
fou Pepita Bollinches.
El Director és
José Zaragoza Cataluña.

101

102

103

104.- Grups de música d'Algar en les festes de Geldo. (any 1953).

105.- Banda d'Algar. (any 1950-60).
El Director és José Simón.

106.- Homenatge a José Simón, Director de la Banda de Música, al complir les noces d'argent. L'Alcade, Manuel Lostado, li fa entrega del Diploma. (any 1969).

107.- Banda de Música d'Algar. (any 1968).

108.- Commemoració dels
25 anys de l'entrega de la
bandera a la Banda de
Música. (21-9-80)

109.- Idem. (21-9-80).
D'esquerra a dreta: Federico
Cabrero (Concejal), Manuel
Girona (President de la
Diputació), Pepita Bolinches,
Maruja Gascó i Juan Gascó
Bojó (Alcalde d'Algar).

110.- Idem. (21-9-80).
Manuel Girona dirigint
unes paraules.

111.- Idem, (21-9-80).
Juan Gasco Bojo dirigint
unes paraules.

112.- (21-9-80). La
Banda de Música
amb el Director,
Joaquín Sanchis i les
autoritats.

113.- Banda de la Agrupació Músic Cultural d'Algar. (1992).

114.- En la foto, de peu, en President de la banda José Izquierdo Alcaraz (esquerra) amb el Secretari Comarcal de la Federació de Bandes de Música Valencianes. Entrega de nous instruments (27-7-91).

115.- Concert de la Banda (hui Agrupació Músic-Cultural d'Algar) i Cor Parroquial a l'Església d'Algar. (any 1991-95).

116.- Concert de Santa Cecília, amb intervenció dels xiquets. (any 1998).

117.- Grup de músics
(any 1998). D'esquerra a
dreta: José Dasi, Josep
Pérez, Juan Emilio
Lostado (nou músic),
José Vte. Ramón Segarra
(Director), Benjamin
Gascó, Pedro Martínez i
Juan Lostado (davant).

118.- Orquestra de
l'Horta Nord, després
d'actuar a l'Església.
(any 1987-91).

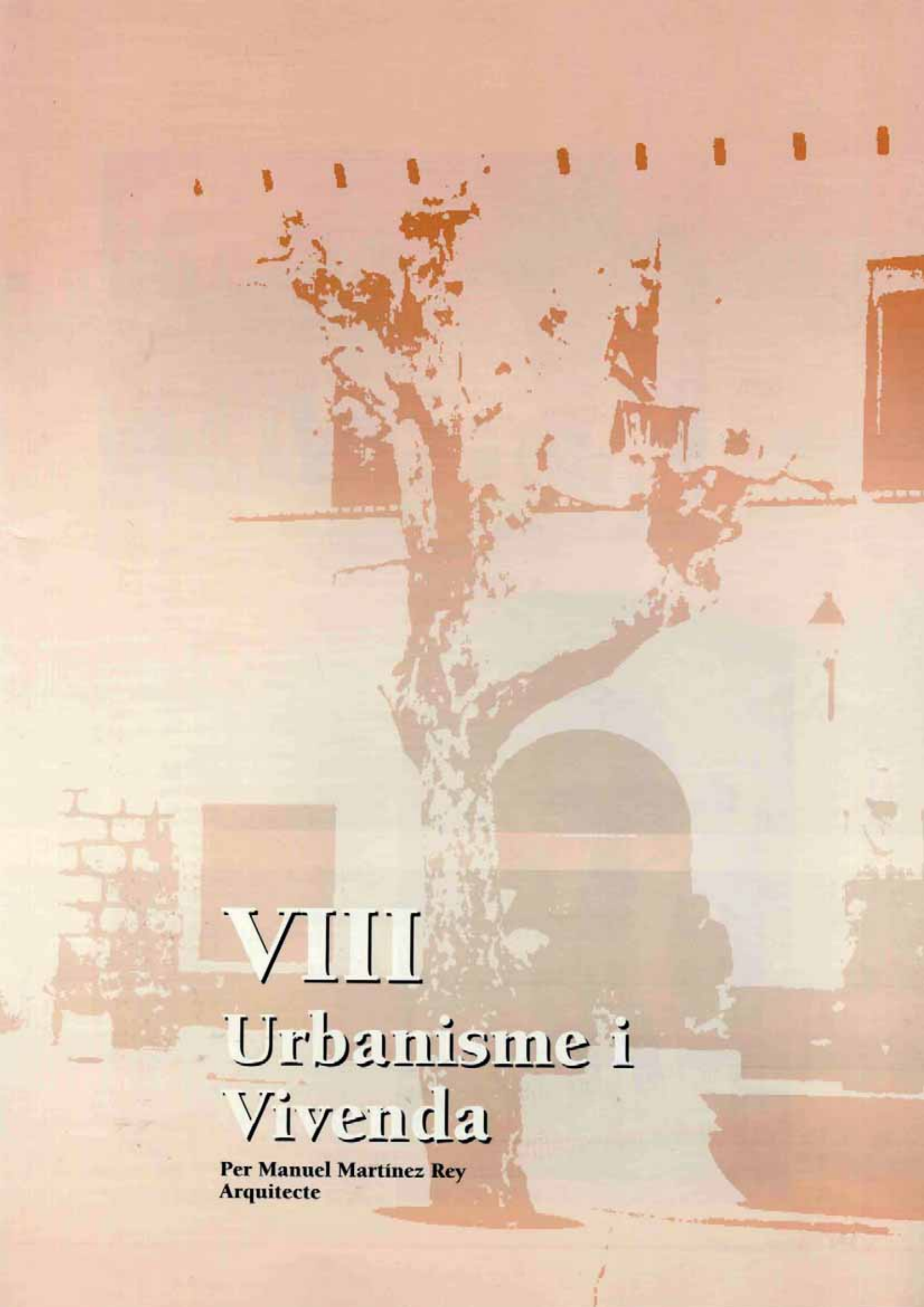
119.- Orquestra Salvador
Giner de València,
després d'actuar a
l'Església. (any 1995-98).

120.- Concert de la Banda a la Plaça Major. (any 1991/97)

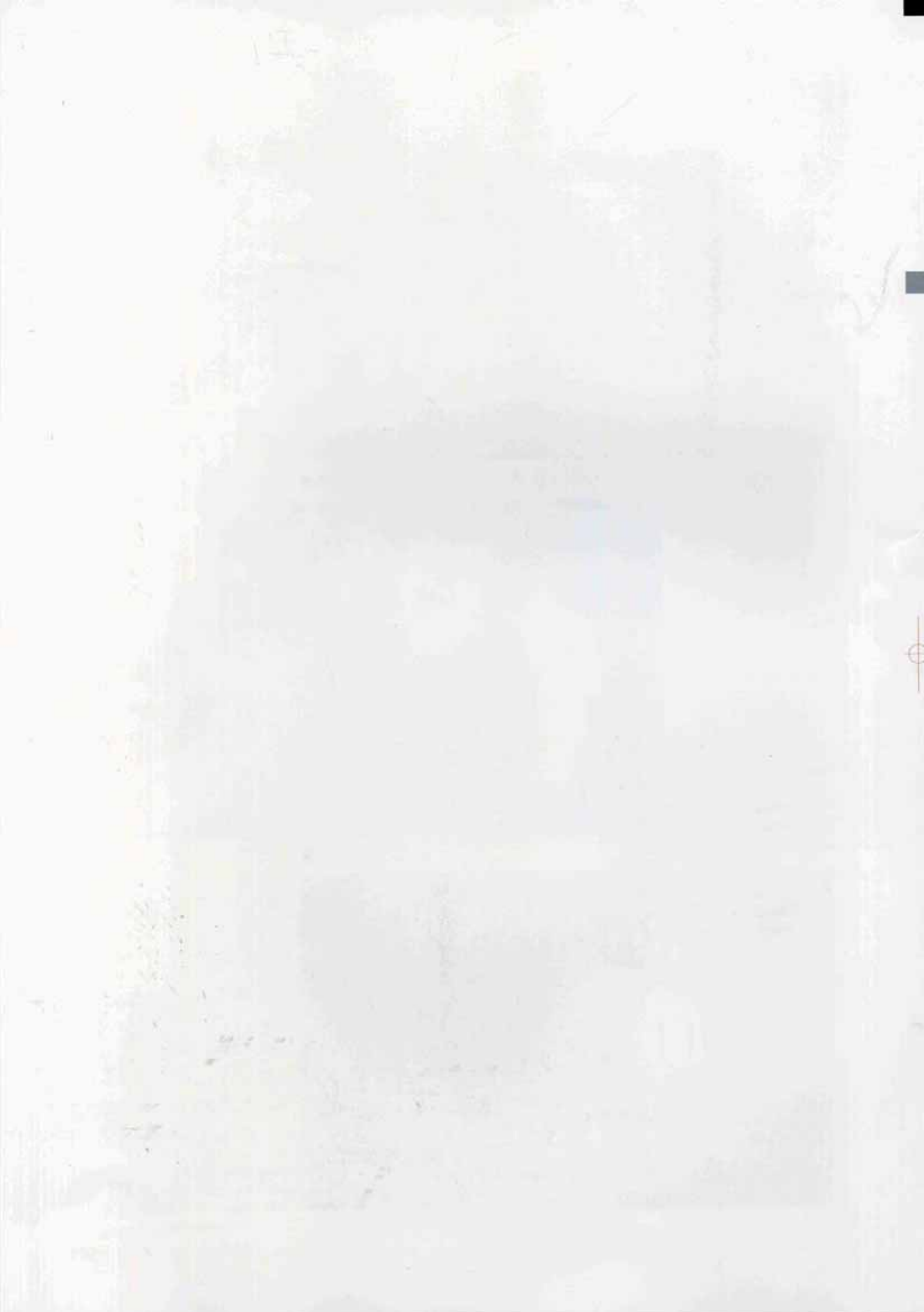
121.- Banda d'Algar. (any 1991/95).

VIII

Urbanisme i
Vivenda

Per Manuel Martínez Rey
Arquitecte

Cuando mi hija Beatriz gritó "¡tiene forma de pájaro!" no le faltaba razón. Es cierto, Algar de Palancia tiene forma de pájaro. Eso sí, visto en planta y a la escala adecuada (1/10.000, por ejemplo). Pero no siempre fue así.

Las primeras construcciones que se conocen se emplazan en la partida de "Les Escales", que disponía de agua y elevada cota topográfica. Desde allí cazaban sin quedar muy expuestos a sus enemigos.

Aun así, existían numerosas cuevas o abrigos hechos en la roca blanda del cauce del río Palancia, que entonces llevaba abundante agua. En la figura 1 se recoge la estimación de los asentamientos hacia el año 0.

Durante el dominio romano se construyeron las primeras edificaciones residenciales y también las primeras obras de ingeniería, en materia de acequias, pues Algar de Palancia era la puerta del agua dulce de toda la comarca, Sagunto incluido. Hacia el año 1000, aún se mantendrían las villas romanas, pero en "Les Escales" sólo quedaban ruinas. Los habitantes, árabes por entonces, se habían ido desplazando hacia el cauce del río Palancia, en el entorno del actual Casco Antiguo, con construcciones ligeras de mampostería de cal y cubierta leñosa, junto a numerosas cuevas habitadas para vivienda. (Fig. 2).

Hacia el año 1.500 (Fig.3), los árabes habían desarrollado un auténtico pueblo, con edificaciones sólidas de todo tipo, dotacionales y residenciales. Se disponía de un ladrillar que producía diferentes formatos cerámicos, facilitando la realización de muros de morteros de cal. Las coberturas de cubierta se hacían con tejas, muy similares a las que conocemos.

En materia urbanística, existían ya las calles La Parra, Valencia, L'Abeurador, Luis Colomina,

1.- Cartell indicador dels edificis més emblemàtics del poble.

2 i 3.- El Conseller d'Agricultura, Font de Mora, i el President de la Confederació Hidrogràfica del Xúquer, en la inauguració de la nova pavimentació de la Plaça Major, C/. la Parra i Plaça de Castelló. (any 1991).

3

Marquès de Benicarló y J. M.ª Sanchís así como las plazas Mayor, Castelló y Alacant. Entre las calles, la más genuina es la C/. La Parra, atzucat típicamente árabe.

Entre las plazas, destacan por su tipología árabe las de Castelló y Alacant, con el viario confluyendo tangencialmente a ellas.

Las obras de hidráulicas se encontraban muy desarrolladas, destacando la acequia subalterna que regaba los términos de Algar de Palancia, Alfara, Algimia y TorresTorres, así como la agricultura. (Fig.3).

Con la expulsión de los moriscos (1609), Algar de Palancia se queda desierta. Procedentes de Aragón y Cataluña llegan 26 familias, ocupando viviendas abandonadas. La población crece rápidamente, 48 familias en 1635, ciento treinta y una en 1769.

Hacia el año 1750 (Fig.4), la Iglesia (antes mezquita y ermita) estaba en plena fase de ampliación, hasta alcanzar pocos años después el volumen que hoy tiene. Detrás de la Iglesia se construyó un nuevo Cementerio. Las comunicaciones se desarrollaban continuamente y Algar se encontraba en el camino hacia Aragón. Esta circunstancia proporcionaba riqueza y también pobreza (saqueos 1808, 1811, 1837, etc).

Como la población aumenta notablemente a partir del primer cuarto del siglo XIX, se inicia la demolición de las murallas hacia 1850. Por entonces, el edificio actual de

Ayuntamiento y casino era hospedería en planta baja y escuelas en los pisos superiores. El matadero viejo estaba recién construido (1849) y la trama urbana ya era muy similar a la actual.

Hacia 1900 (Fig.5), estaba reciente la ruina del flamante puente metálico construido en 1891 y siniestrado en la riada de 1896. El cementerio ya necesitaba ampliación, que se inició en el actual emplazamiento en 1923. El puente nuevo se inauguró en 1930 y la Iglesia se reformaba cada cierto tiempo. En 1919 se demolió la cúpula del campanario porque amenazaba ruina, modificándose hasta el aspecto actual. La guerra civil afectó a las edificaciones, en especial a la Iglesia, pero sobre todo empobreció la vida de sus moradores.

Hacia 1950 (Fig.6) las economías familiares comenzaban a recuperarse, siendo la década de los 70 una explosión en la actividad constructora, no solamente en el Casco Antiguo sino en la incipiente Urbanización Montes del Palancia, que con diferentes vicisitudes alcanza hasta el estado edilicio actual, a las puertas del siglo XXI. (Fig.7). Las proyecciones para el año 2010 (Fig.8), se basan en el Plan General de Ordenación local, en redacción, que establecen un modelo residencial de baja densidad, con alta repercusión en espacios libres, deportivos, parques y jardines, que proporcionen al pueblo las alas de su prosperidad.

4 i 5.- Nova pavimentació de la Plaça Major. (any 1991).

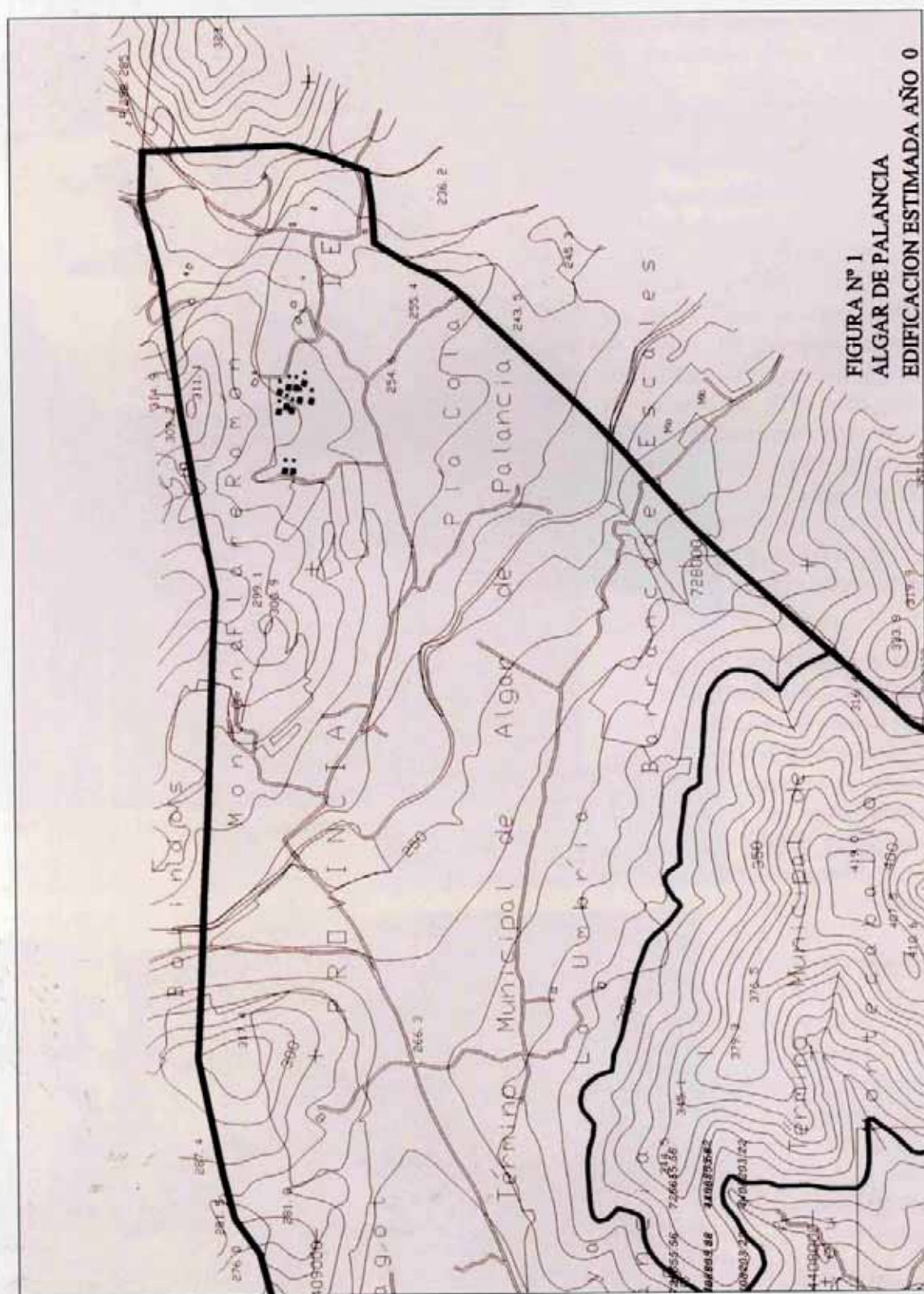
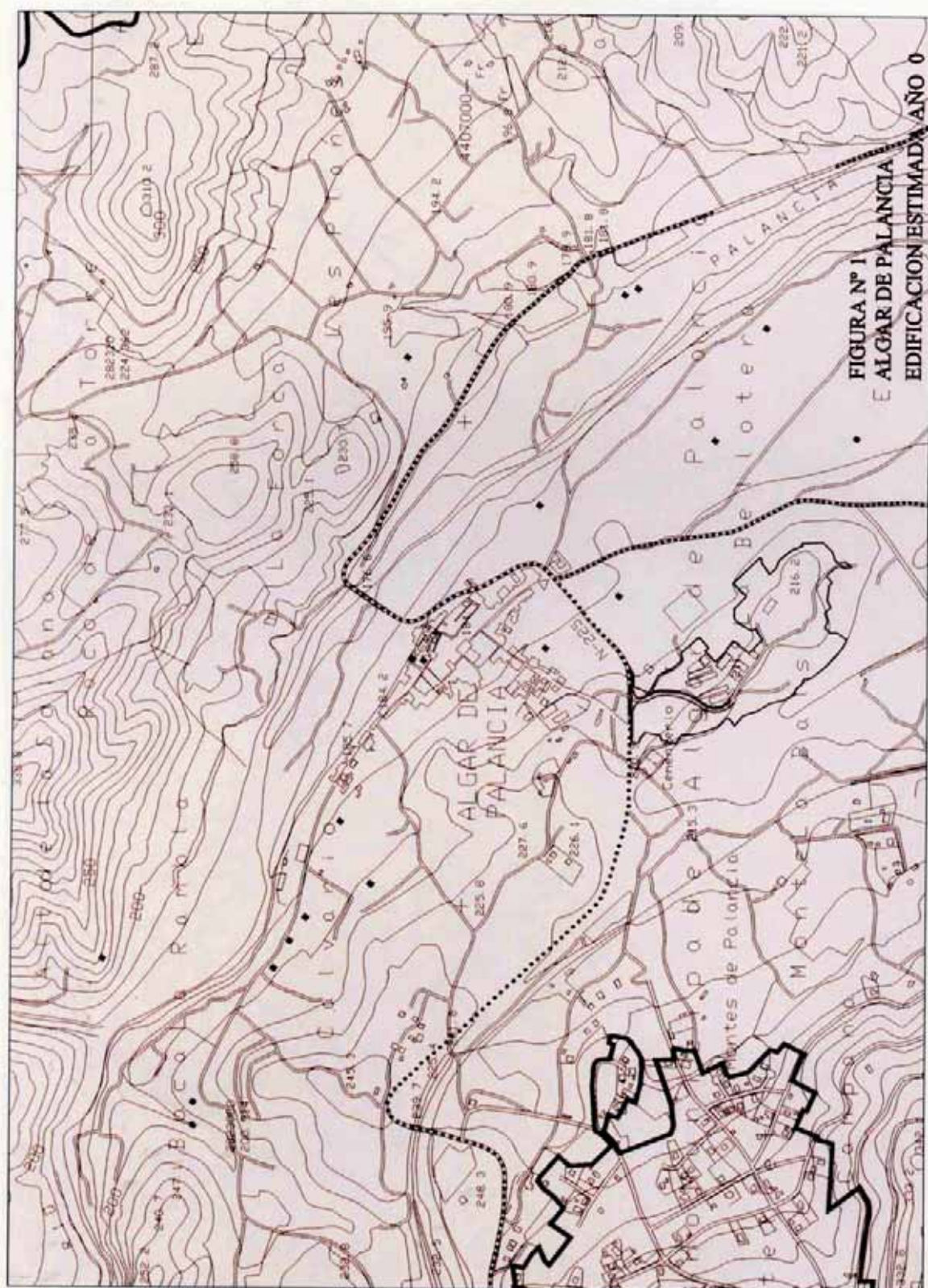

Fig. 1

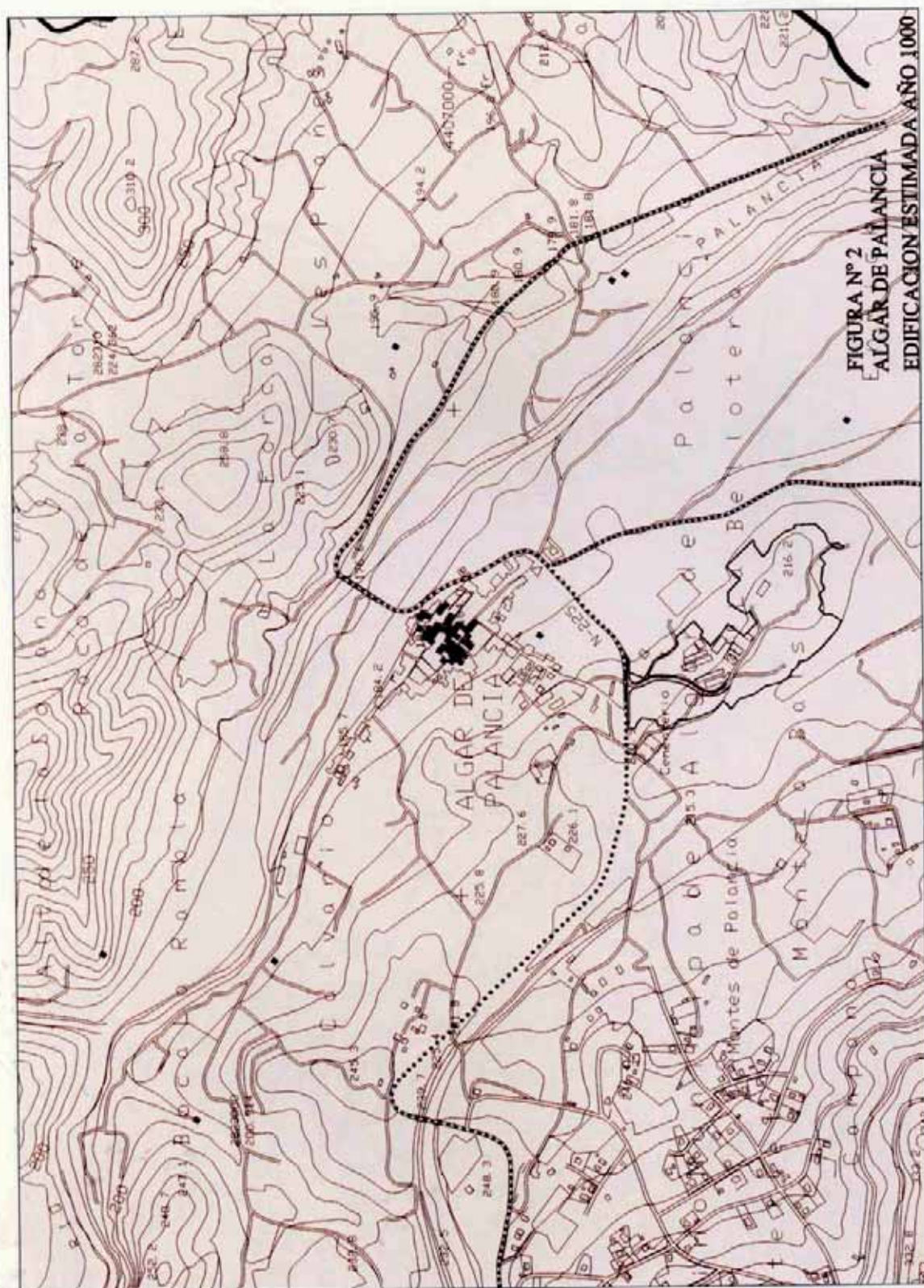

Fig. 2

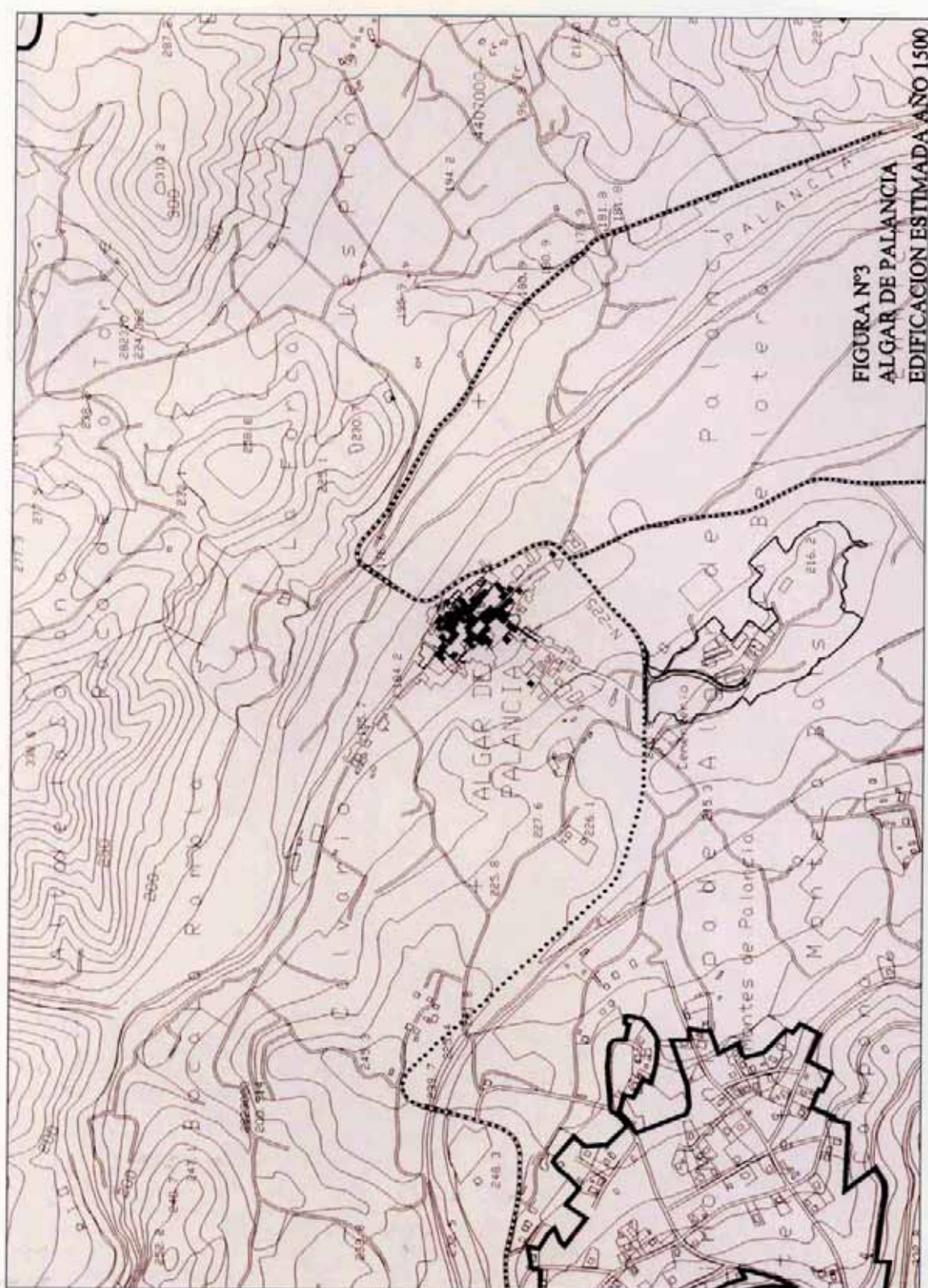
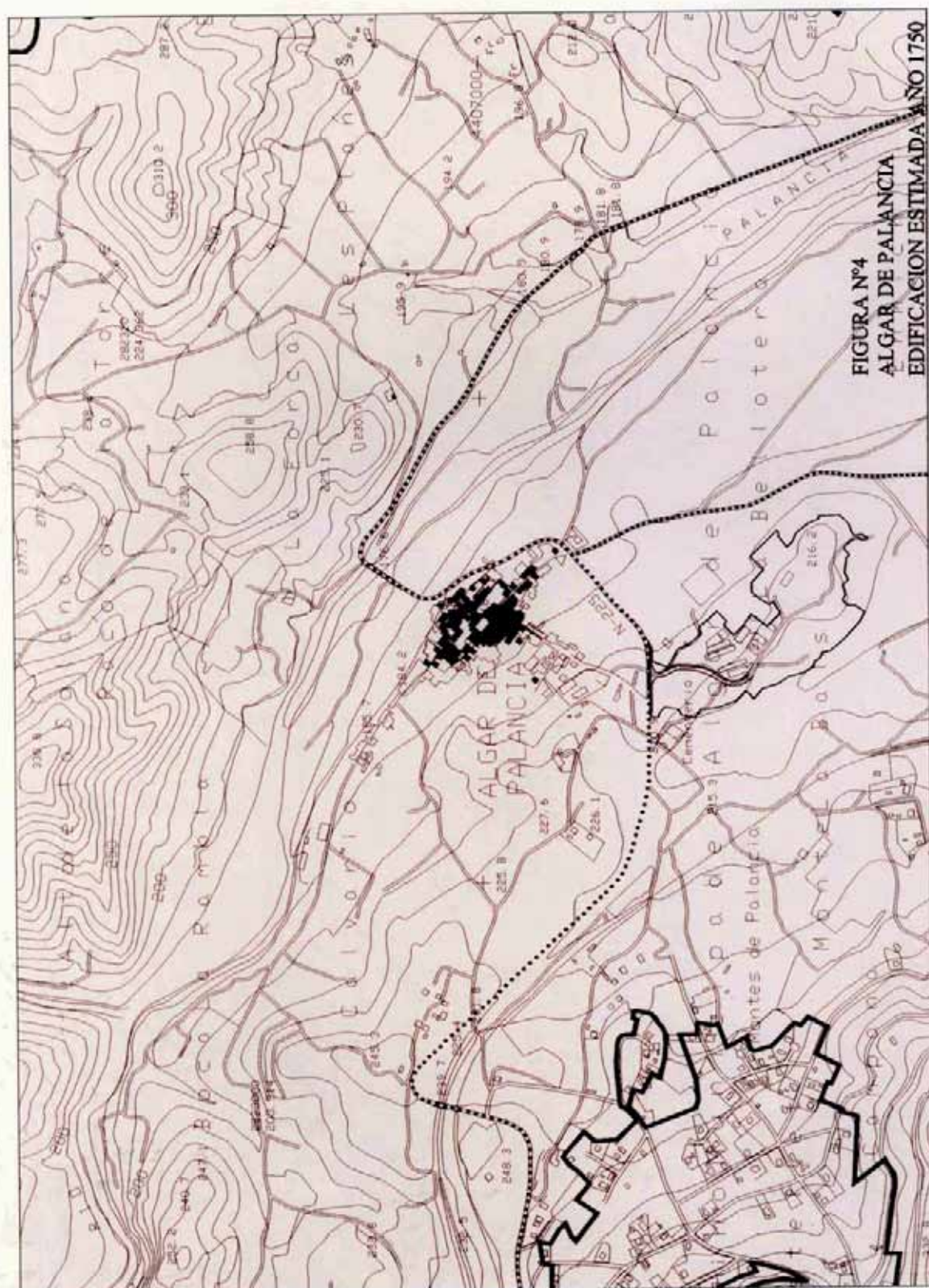

Fig. 3

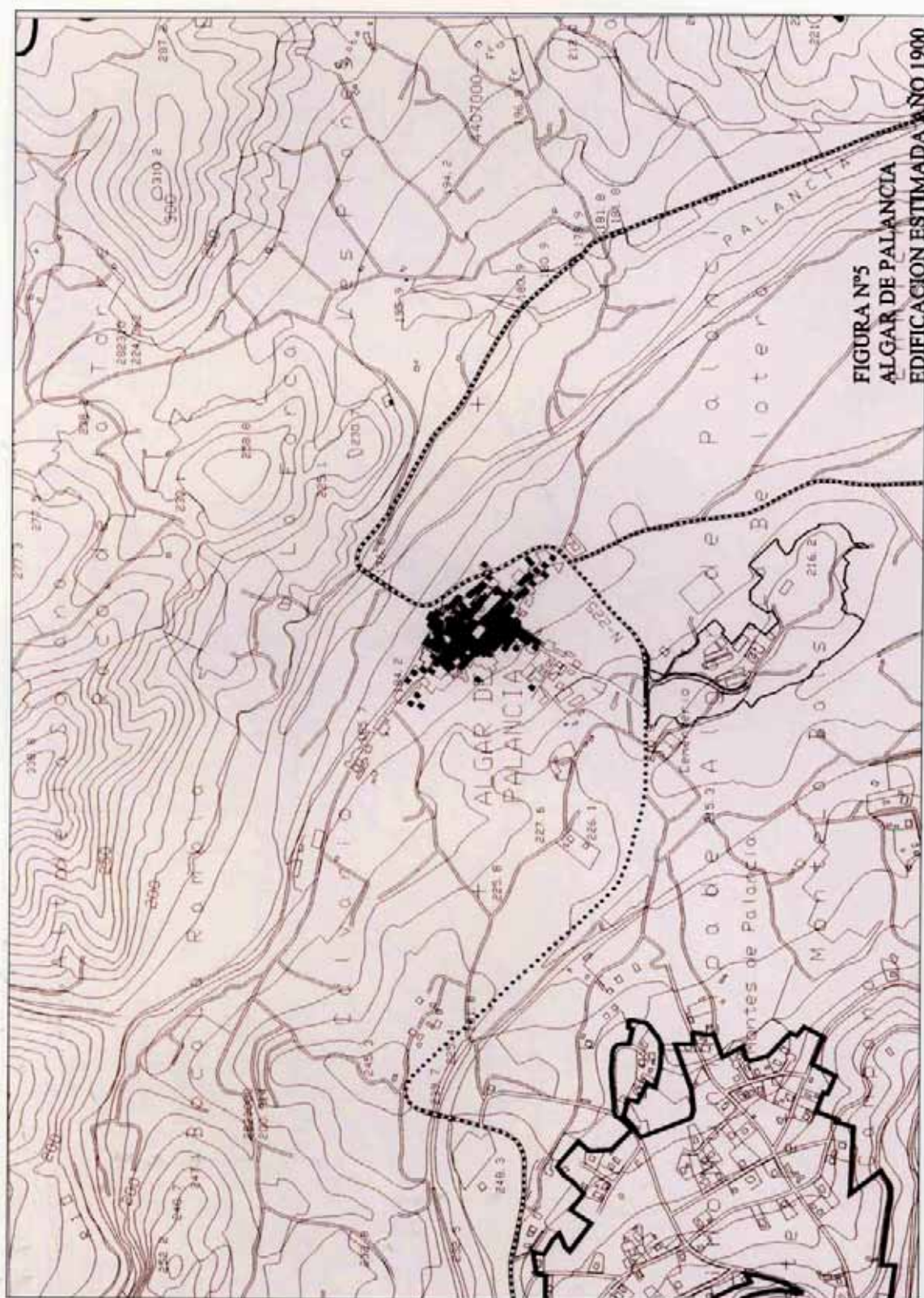

Fig. 5

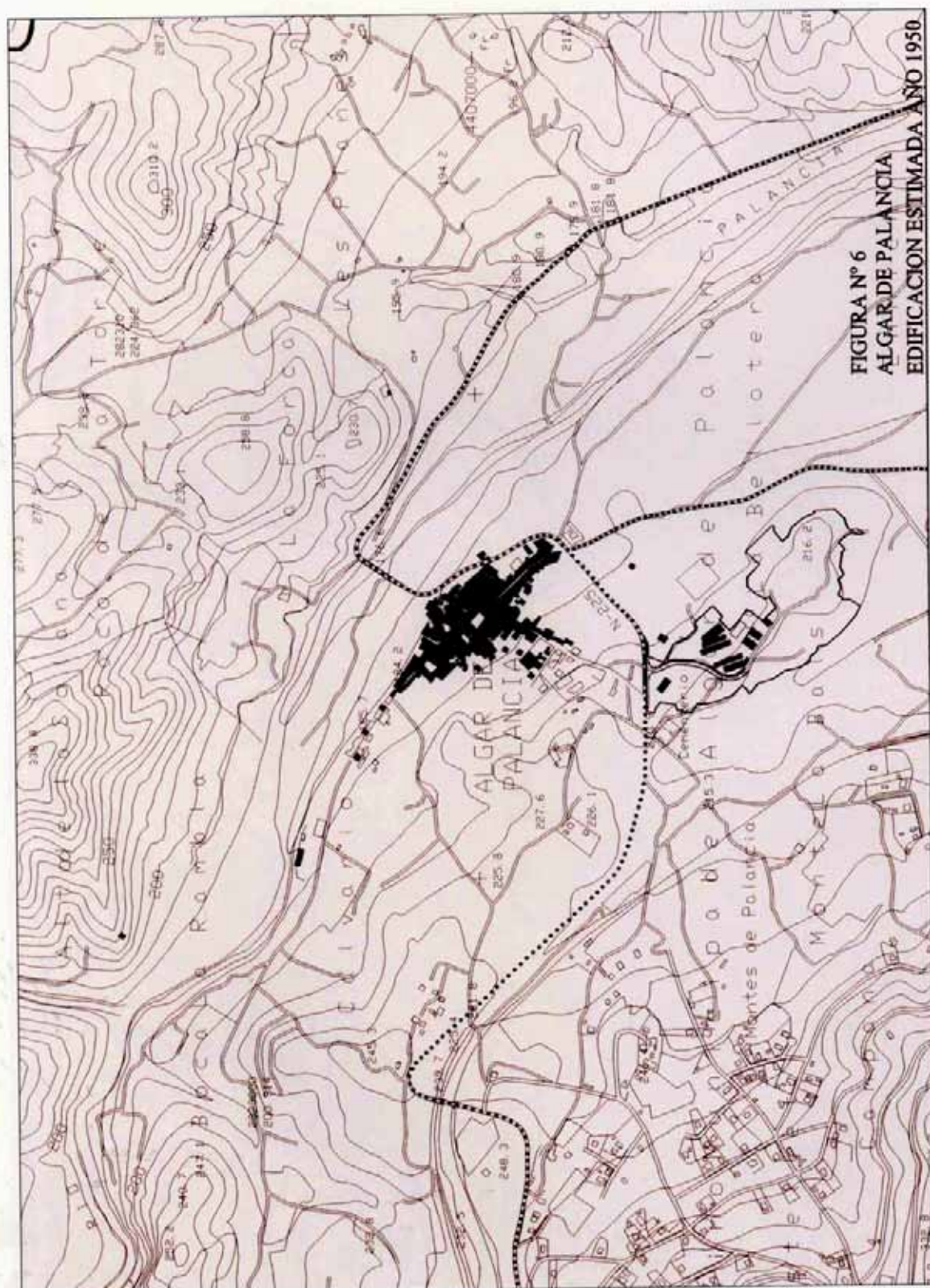

Fig. 6

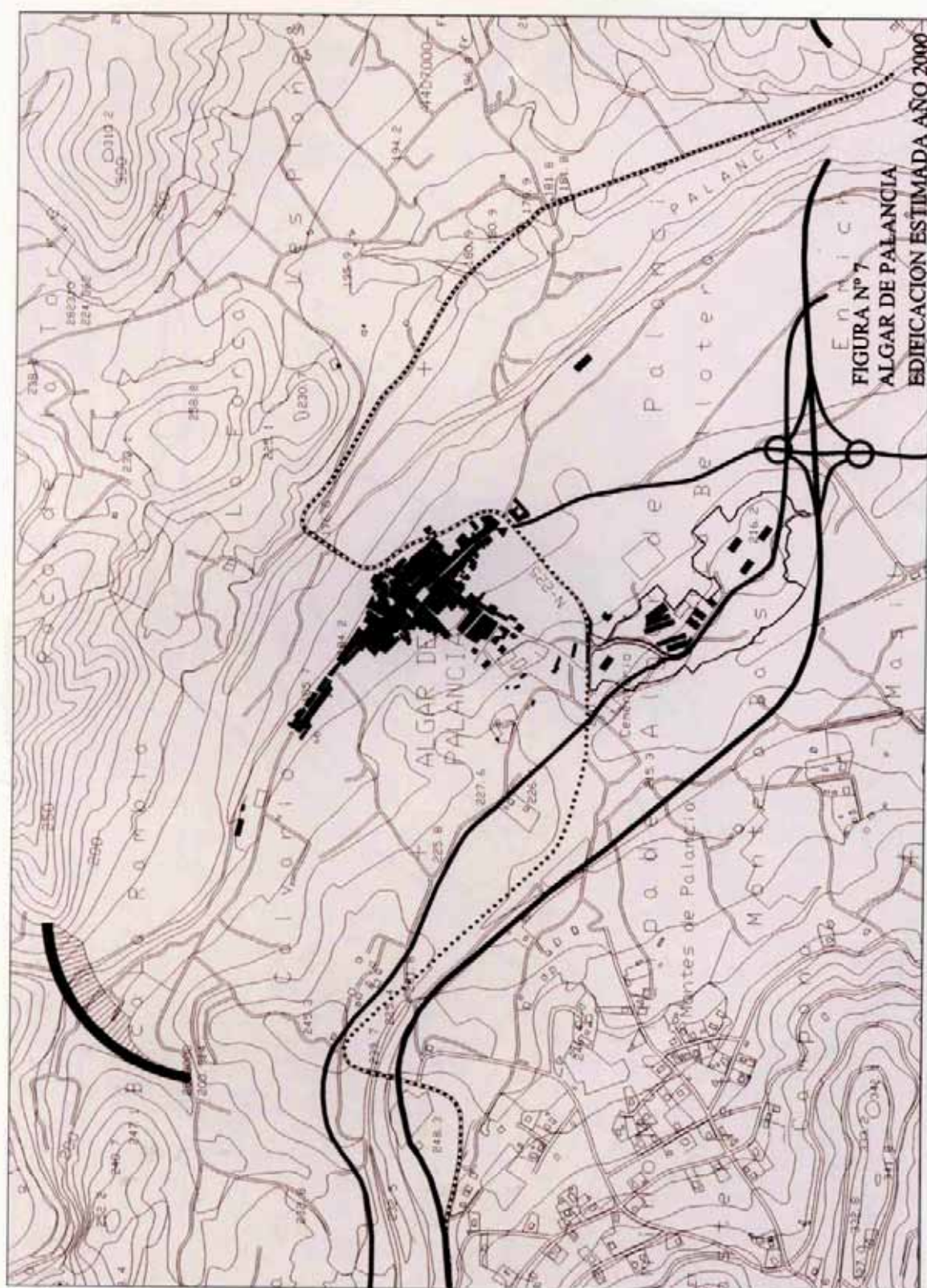

Fig. 7

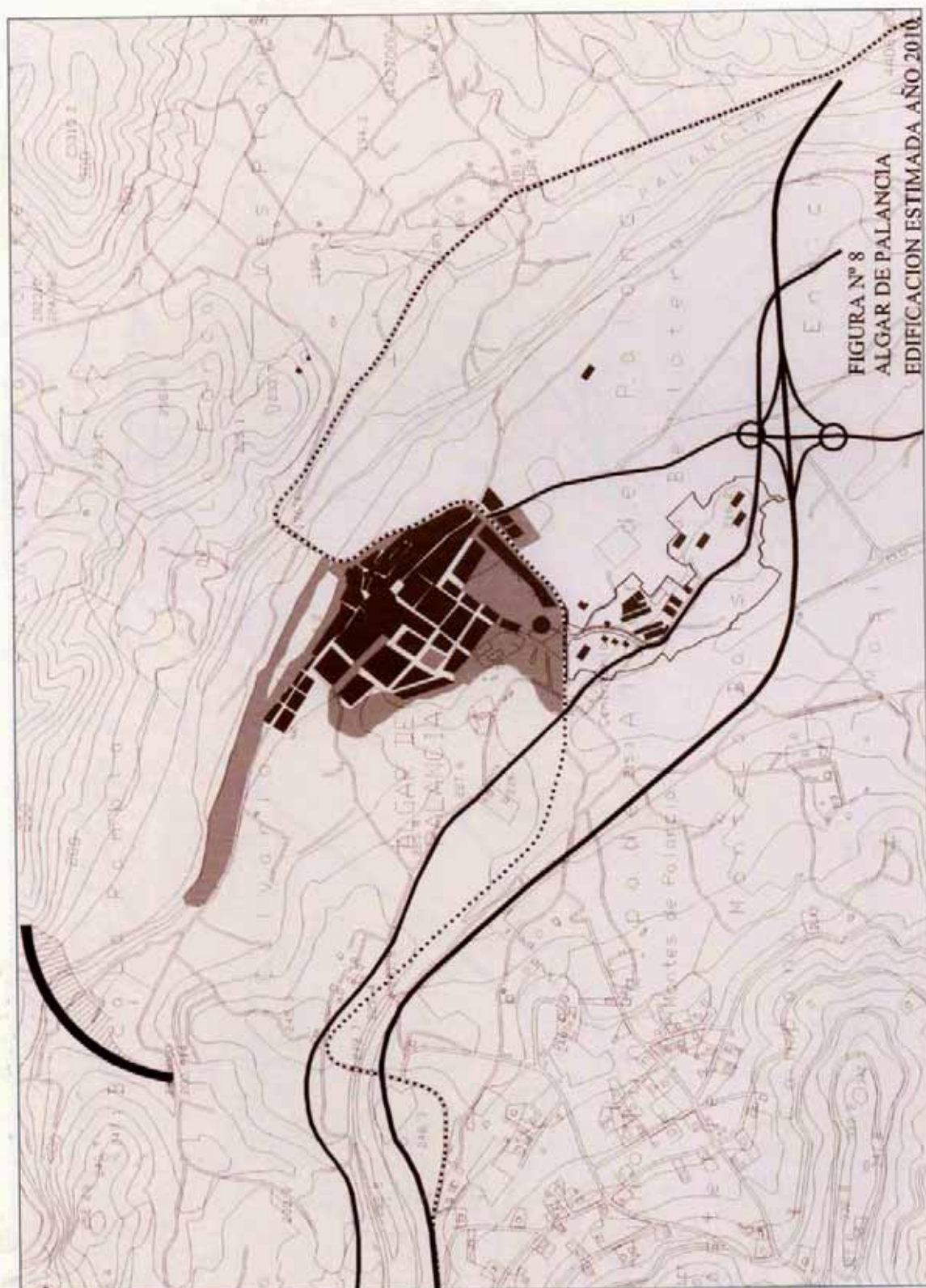

Fig. 8

6.- Nova pavimentació del carrer La Parra.
(Atzucat d'origen àrab). (any 1991).

7.- Nova pavimentació dels voltants de la Plaça Major.
(any 1991).

8.- Vista de la Teulada de l'Església, parcialment restaurada. (any 1999).

9.- Noves edificación a
Algar. (any 1999).

10, 11 i 12.- Nova
Avinguda de Jaume I.
(any 1987/91).

11

12

13.- Edifici de les escoles i jardí. (any 1999).

14 a 28.- Paratges i racons d'Algar
(any 1987/1999).

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29.- Nova rotulació dels carrers i places, indicant el nom antic.

30.- Porta adornada.

31.- Porta adornada.

32 a 37.- Carrers d'Algar. (any 1999).

33

34

35

36

37

38.- Cementeri municipal. (any 1999).

39.- Plaça Major des d'el Casino. (any 1999).

40.- Detall. (any 1999).

41 i 42.- Carrer José M.ª Sanchiz, després de les fortes plujes caigudes a Algar. (any 1987/91).

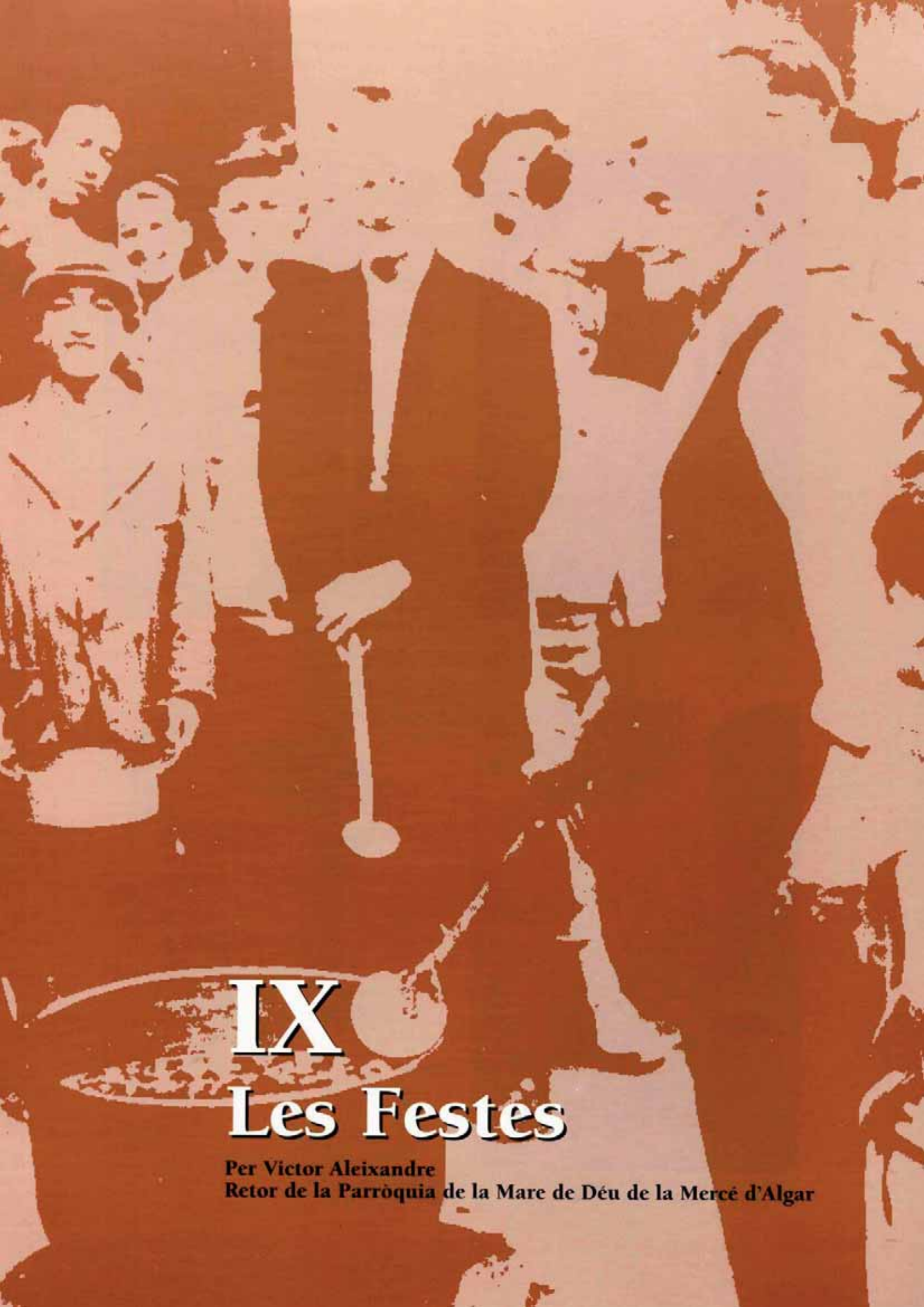
42

43.- Carrer d'Algar
(any 1999)

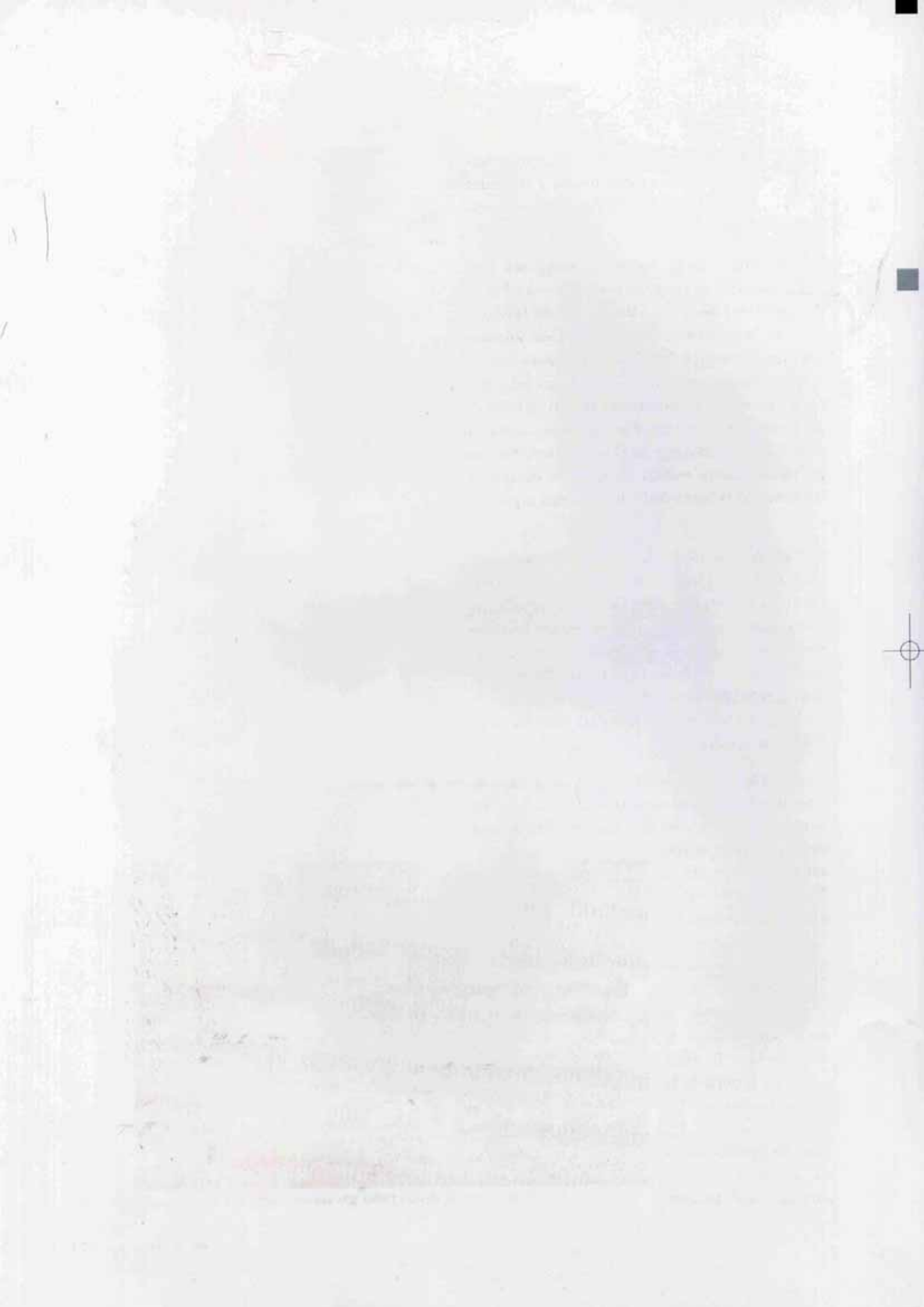
44.- Antigues pallises
d'Algar. (any 1999).

IX

Les Festes

Per Victor Aleixandre
Retor de la Parròquia de la Mare de Déu de la Mercè d'Algar

Com en tots els pobles, en Algar les festes religioses estan unides a les festes profanes i populars, i així ho han estat durant el segle XX.

Com tots sabem, les festes religioses més importants que es celebren a Algar són les Festes de Sant Pere Nolasc i la Mare de Déu de la Mercé (23 i 24 de setembre), destacant la Missa Solemne i la Processó del dia de la Mare de Déu, en la qual la seua imatge es portada per vuit joves del poble vestits de turcs, desfilant també davant de la imatge dotze xiquets vestits d'esclaus amb cadenes i units per unes cintes a la Mare de Déu. Açò no podria ser d'altra manera si tenim en compte la influència dels mercedaris durant tants segles en Algar.

Cal fer al·lusió a altres festes religioses que durant tot el segle XX s'han continuat celebrant: l'Epifania o Festa dels Reis, Sant Josep, la Setmana Santa (amb la processó del divendres sant que s'ha recuperat els últims anys), l'encontre del matí de Pasqua, Sant Vicent Ferrer, la Pasqua de Pentecostés (Dia de les Primeres Comunions), el Corpus, la Mare de Déu d'Agost, Tots Sants, la Puríssima i Nadal.

Altres festes o actes religioses s'han deixat de celebrar en els darrers anys, com, per exemple, les festes de Sant Ramón, Sant Jaume, Sant Antoni amb la benedicció dels animals i l'acte de la "salpassia" que tenia lloc el dia de dimecres sant, en el qual el sacerdot, acompanyat pels escolans, anava per totes les cases del poble amb la finalitat de beneir-les. El retor arribava a la porta de la casa on les dones solien esperar-lo amb la casa neta, les portes obertes i el salpasset (plateret amb sal i ous). El retor

1.- Festes de la Mercé (1996). Els xiquets porten el pa per a beneir.

2.- Festes de la mercè (1998). Els xiquets porten el pa per a beneir.

feia els resos i, en acabar, posava una miqueta de sal beneïda en el plateret i agafava els ous de Pasqua o els diners. Els xiquets que acompanyaven al retor portaven maces i cantaven composicions com les següents:

Ous ous
Bona Pasqua i bon dijous
Un trosset de cansalà
I una mona en cent ous.

Ous aci, ous allà,
Bastonades al capellà.

Per a la celebració de les festes religioses Algar ha comptat des de sempre amb un Cor Parroquial, (sense oblidar la Banda de Música a la que es referim en un altre capítol), d'una molt digna qualitat, format íntegrament per cantors i músics locals. Han de destacar la gran labor realitzada per una sèrie de persones que han estat al front del Cor Parroquial: Nieves Tenés, José Zaragoza i, hui, Benjamín Gascó. El Cor actual té un gran nivell i una gran sensibilitat per a la interpretació de la música i cant religiosos.

3.- Festes de la Mercè (1997). Missa concelebrada.

Junt a les festes religioses, al llarg del segle s'han continuat celebrant festes i actes profans i populars, alguns d'ells d'origen quasi ancestral. Així, cal fer menció de la Cavalcada dels Reis Mags, Carnestoltes (recuperades des de fa uns anys), els berenars i dinars de Pasqua, amb els concursos de davantals i paelles, els bous de carrer i bous embotats, les cordades i mas-

cletaes, l'obsequi de pa beneït als fidels en algunes festes, les excursions del dia de Sant Roc, les disfresses, etc. Lamentablement, ja quasi s'ha oblidat el "ball de l'arenilla", un ball rodat propi d'Algar que caldria recuperar.

Entre els actes relacionats amb les festes religioses, hem de referir-nos especialment al repartiment de calderes que té lloc el dia de la Mare de Déu de la Mercè. Fins fa uns pocs anys, les calderes, l'origen de les quals ve dels primers pobladors cristians que vingueren a Algar, només es feien per als pobres. Hui, afortunadament, les calderes són per a tots els veïns del poble que ho desitgen. És la manera de conservar esta antiga tradició.

Per últim, hem de fer al·lusió a una festa que, després d'haver aconseguit de nou la Comunitat Valenciana la seua autonomia i de l'acord de les Corts Valencianes que així ho han aprovat, es celebra en Algar el 9 d'octubre, el Dia de la Comunitat Valenciana, en el qual tenen lloc una sèrie d'actes, com ho són la recepció a l'Ajuntament als representants de les Entitats i Associacions locals, la Volta a Peu, Ball i Paelles a la Plaça Major, Concerts musicals, etc.

Algar, com veiem, és un poble amant de les seues festes i la seua gent és conscient de que, amb la seua celebració, està manifestant la seua forma de ser i també la seua història, cultura i tradició.

4.- Festes de la Mercè (1995/1997). Cor.

5.- Processó de la Mare de Déu de la Mercè. (24-9-1930).

6.- Festes de la Mercè
(1987-1991). El Cardenal
Tarancon amb les
autoritats locals.

7.- Festes de la Mercè.
(1987/91). D'esquerra a
dreta: Victor Aleixandre,
Rector de la parròquia, el
Cardenal Tarancon, Josep
Cataluña Albert, Alcalde
d'Algar, i Amelia Comba i
Comba, cronista oficial
d'Algar

8.- Turquets (Festes de la
Mercè de 1945).

9.- Processó de la Mare de Déu de la Mercè (1948-50).

10.- Processó de la Mare de Déu de la Mercè (1949).

11.- Portadors de la Verge
(Festes de la Mercè 1960-1965).

12.- Processó de la Mare de Déu de la Mercè.
(24-9-82).

13.- Processó de la Mare de Déu de la Mercè (24-9-89).

14.- Sant Pere Nolasc (Festes de la Mercè 1991).

15.- Exaltació de la Reina de les Festes de la Mercè (1967). La reina és Mercedes Gascó Mestre.

16.- Portadors de la Verge
(Festes de la Mercè de 1996).

17.- La Reina de les Festes 1968, Amparo Molina Dasi, acompanyada per l'alcalde, Manuel Lostado (esquerra) i per Vicente Piquer, president de la Comissió de Festes.

18.- La Reina de les Festes 1968 és Amparo Molina Dasi. El mantenidor és Luis Gasco Molina.

19.- Reina de les Festes i
Dames d'Honor amb la
Comissió de Festes
(1968).

20 i 21.- Reina de les
Festes i Dames d'Honor
amb la Comissió de
Festes. (1969).

21

22.- Exaltació de la Reina de les Festes 1969, Asuncion Gascó Molina, per l'Alcalde d'Algar, Manuel Lostado.

23.- Dones de la Comissió de Festes de la Mercè en la processó (24-9-74).

24.- Xiquets i xiquetes, vestits de valencians i valencianes. Festes de la Mercè (1975-78).

25.- Comissió de Festes
de la Mercè (24-9-76).

26.- Xiquets i xiquetes vestits de
valencians (1940-1950).

27.- Xiquets i xiquetes
disfressats. (1950-1955).

28.- Xiquets d'Algar desfilant (1940-1950).

29.- Xiquets i xiquetes vestits de valencians (1940-1950).

30.- Xiquets d'Algar (1953). D'esquerra a dreta: Mari José Tomás i Mercedes Molina Dasi.

31.- Disfresses Festes de la Mercè (1983).

32.- Disfresses Festes de la Mercè (1980).

33.- Disfresses Festes de la Mercè (1983).

34.- Disfresses Festes de la Mercè (1990-1995).

35.- Disfresses Festes de la Mercè (1990-1995).

36.- Disfresses Festes de la Mercè (1990-1995).

37 i 38.- Cordà Festes de la Mercè (1990-1995).

39

40.- *Penya Cordà*
(1990-1995).

41.- *Festes de la Mercè.*
Parque infantil
(1990-1997).

42.- Festes de la Mercè.
Repartiment de calderes
(1930).

43.- Festes de la Mercè.
Repartiment de calderes
(1955-1960).

44.- Festes de la Mercè.
Repartiment de calderes
(1955-1960).

45.- Festes de la Mercè.
Repartiment de calderes
(1967). En la foto, la
Reina de les Festes,
Mercedes Gascó, el Retor
Emilio Sanz, l'alcalde,
Manuel Lostado i el mem-
bre de la Comissió de
Festes Julián Carrascosa,
amb les Dames d'Honor.

46.- Festes de la Mercè.
Repartiment de calderes
(24-9-1992). En la foto,
escudellant, Paquita
Arnal, amb la seua filla.

47.- Festes de la Mercè.
Repartiment de calderes
(24-9-1997). Els porta-
dors son: en primer
terme, José Bojò (esque-
rra) i Francisco Molina, i,
en segon terme, Antonio
Bolinches (esquerra) i
Antonio Bojò.

48.- Festes de la Mercè. Repartiment de calderes (1955-1960).

49.- Festes de la Mercè. Repartiment de calderes (24-9-1998). En la foto, escudellant, Vicenta Lorente.

50.- Festes de la Mercè. Repartiment de calderes (24-9-1998). En la foto, escudellant, M.ª Carmen Hernandez (esquena), Pilar Herrero i Amparo Gascó, junt al Retor, Victor Aleixandre.

51.-Festes de la Mercè. Calderes (24-9-1998). En la foto, José Arnal amb Pilar Herrero.

52 i 53 .- Festes de la Mercè. Concurs de carrers (1995). Veïns del carrer Luis Colomina.

54

35.- Festes de la Mercè.
Actuació d'un grup de ball
de Polònia (1987-1991).

56.- Festes de la Mercè.
Actuació de la Banda
Municipal de València a
la Plaça Major
(1987-1991).

57.- Festes de la Mercè.
Grup de Dances de
València (1991-1995)

58.- Disfresses Festa de
la Mercè. (1990/95).

59.- Festes de la Mercè.
Moros i Cristians (1995).

60.- Festes de la Mercè.
Moros i Cristians (1995).

61.- Festes de la Mercè.
Desfilada d'un grup de
samba de Brasil (1995).

62.- Festes de la Mercè.
Actuació d'una Banda
Còmica a la Plaça Major
(1998).

63.- Festes de la Mercè.
Actuació del grup de jotes
del Centre Aragonès de
València (1998).

64.- Festes de la Mercè.
Parelles preparades per al
"ball del mantó"
(1995-1998).

65.- Festes de la Mercè.
"Ball del mantó"
(1995-1998). En la foto,
Amparo Gascó i
Angel Muñoz.

66.- Festes de la Mercè.
Partida de pilota valen-
ciana al Carrer de
València (1998).

67.- Visita episcopal
(1950).
Junt al bisbe, Pilar Bojó i
Manuel Lostado, padrins
de la Confirmació.

68.- El bisbe visita les
Escoles (1950).

69.- (1950).

70.- Visita episcopal
(1954). El bisbe amb les
autoritats locals.

71.- Idem. (1954).
El bisbe amb les dones
d'Algar.

72.- Visita episcopal. Representació dels xiquets i xiquetes de les Escoles (1954). La xiqueta que actua és Mariuja Gasco Dolz.

73.- Visita episcopal. El Bisbe amb els xiquets i xiquetes de les Escoles (1954).

74.- Visita episcopal. Confirmació de Dolores Molina Viñes (1960).

75.- Visita episcopal. El bisbe visita les Escoles (1960). La xiqueta és M.ª Mercedes Lostado Bojó.

76.- Visita episcopal. El bisbe amb l'alcalde, Manuel Lostado, el Retor, Fernando Riera, i Pilar Mestre (madrina de la confirmació), junt amb els escolans.

77.- Visita episcopal. El bisbe amb el Retor, Victor Aleixandre i tots els confirmants (1991-1995).

78 a 82.- Processó del Divendres Sant (1999).

79

80

81

82

83.- Encontre dia de Pasqua (1996).

84 a 88.- Encontre dia de Pasqua (1999).

86

87

88

89.- Missió en Algar (1954). Els missioners amb les autoritats. En el centre, el Rector de la Parròquia, Vicente Bertomeu.

90.- Els missioners amb les joves d'Algar.

91.- (1954). La imatge de la "Milagrosa" es portada per a posar-la a la façana de l'Esglesia.

92.- Joves d'Algar integrants del Cor Parroquial, amb el seu Director, Benjamin Gascó, i el Retor, J. Manuel Iborra. També hi ha alguns components de la Banda de Música (1970-1975).

93.- Xiquets en la processó (1949-1952).

94.- (1950-1955).

95 i 96.- Xiquetes d'Algar,
diguent-li poesies a la
Purissima (1950-1960).

96

97.- Festa de la Purissima
(1956). Cercavila, amb
les clavariesses i els
xiquets portant el pa
per a beneir.

98.- (1969).

99.- (1968-1970).

100.- El Retor, Fernando Riera, amb els escolans (1958-1962).

101.- Festa de Sant Antoni (17-1-58). Benedicció dels animals. En la foto, Enrique Company, portant el cavall.

102.- (17-1-60). En la foto, Emilio Lostado, portant el cavall.

103.- Clavariesses de la Purissima (1964-1970). De dreta a esquerra: Concha Gascó, Vicenta Lorente, Vicenta Lopez, Josefa Gascó i Pilar Bojó.

104.- Processó del corpus (1968). De dreta a esquerra: M.ª Dolores Molina, Pilar Herrero i Rosa Bolinches.

105.- Primeres comunions (1983). El Retor és Víctor Aleixandre.

106.- Falles en Algar (1980). Mercedes Juan i Antonio Janini.

107.- Falles en Algar (1981).

108.- Falles en Algar.
(1981). Banda de xiquets.

109.- Falles en Algar (1986).

110.- Festes de bous
(1940-1945).

111.- Festes de bous. (1943).

112.- Festes de bous. (1945-1950).

113.- Festes de bous (1946).
Berrear a la plaça.

114.- Festes de bous
(1950).

115. - Festes de bous
(1950). Majorals.

116.- Festes de bous
(1950-1955).

117.- Festes de bous (1954).
Berenar a la plaça.

118.- Festes de bous (1955-1960).
Berenar a la plaça.

119.- Festes de bous
(1981-1985).

120.- Festes de bous
(1985). Entrada de les
Penyes a la plaça.

121.- Festes de bous.
(1968).

122.- Festes de bous
(1976).

123.- Festes de bous
(1978). Majorals, amb
l'alcalde, Jaime Cataluña
Albert.

124.- (1978), Majorals.

125.- Festes de bous
(1985). Majorals.

126.- Festes de bous
(1980-1985) Majorals.

127.- Festes de bous
(1985-1990). Majorals.

128.- Festes de bous
(1998). Majorals.

129.- Entrada de bous (1971).

130.- Entrada de bous (1978).

131.- Entrada de bous (1982).

132.- Entrada de bous (1985-1990).

133.- Bous a la plaça
(1990-1995).

134.- Bou embolat
(1975-1980).

135.- Bou embolat (1976).

136.- Bou embolat
(1985-1990).

137.- Bou embolat
(1975-1982).

138.- Bou embolat
(1995-1998).

139.- Festes de la Mercè.
Actuació del Grup Líric
de Chiva. (1997).

140.- Concurs de davantals
de Pasqua (1978)

141.- Concurs de davantals
de Pasqua (1995)

142.- Concurs de davantals de Pasqua (1996).

143 a 147.- Concurs de davantals de Pasqua (1999).

144

145

146

147

148.- Festivitat dels Reis
(1964-1970).

149.- Festivitat dels Reis
(1968).

150.- Festivitat dels Reis
(1994).

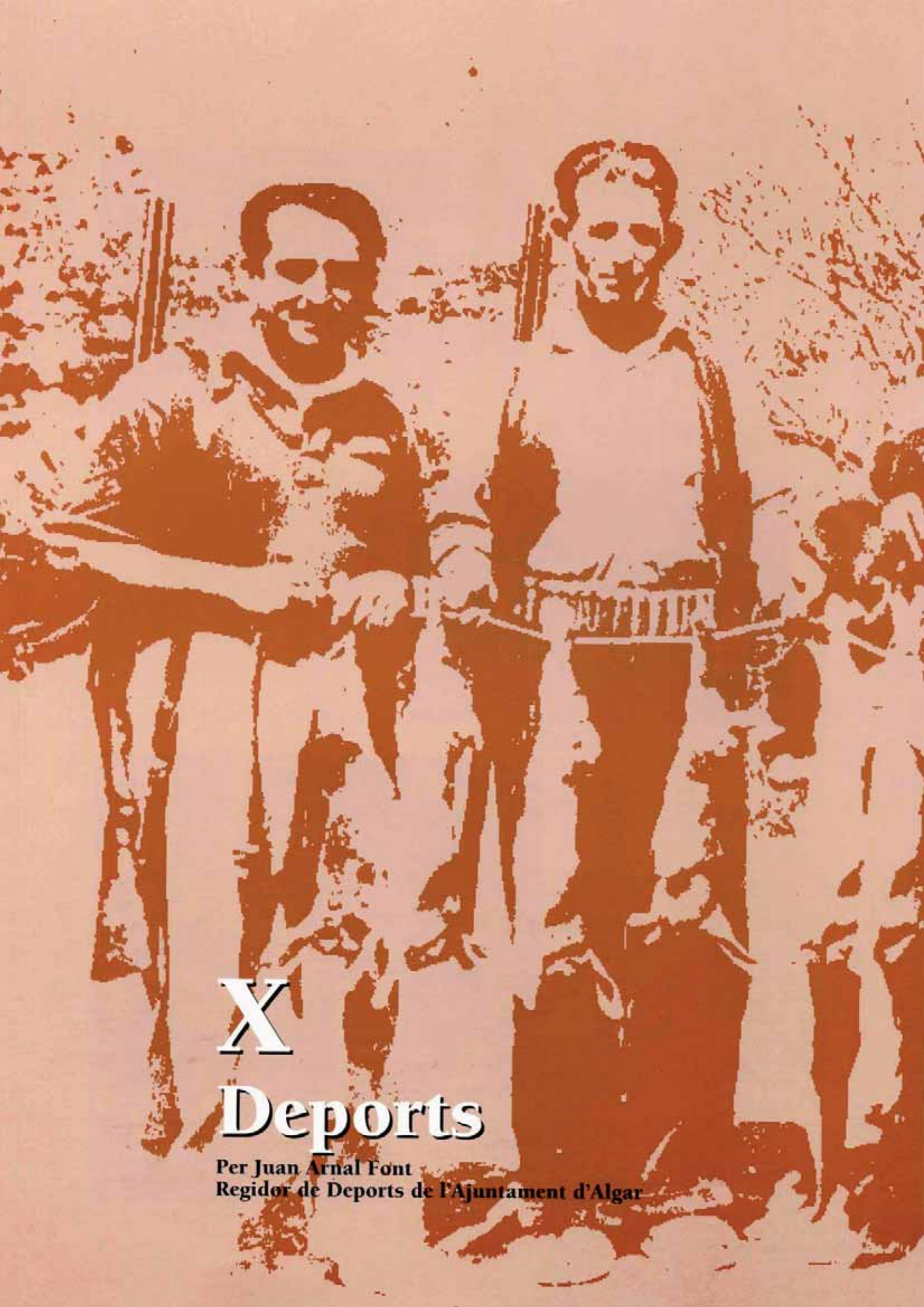
151.- Festivitat dels Reis (1970).

152.- Festivitat dels Reis (1995-1998).

153.- Cançons nadalenques pel cor infantil (1994-1996).

X Deports

Per Juan Arnal Font
Regidor de Deports de l'Ajuntament d'Algar

Durant el segle XIX existia en Algar el costum de jugar els homes a bolos el dies de festa, conservant-se a l'Ajuntament un rebut de 1823 en el qual s'indica la compra de dos jocs complets. No es tenen notícies de que este joc haja continuat practicant-se durant el segle XX.

Una pràctica deportiva de relativa importància que sí ha tingut lloc durant gran part del segle XX és el joc de frontó, que es solia jugar a la Plaça Major els diumenges i dies de festa, front a la façana de l'Església. Hui tampoc es practica este deport.

En Algar es trobem amb dos modalitats deportives que sí han tingut una pràctica important al llarg de molts anys, encara que hui quasi ja no es juguen.

Es tracta, en primer lloc, de la pilota valenciana, deport que sempre ha comptat en el nostre poble amb bons jugadors, participant inclús en campionats comarcals. Sempre és delicat dir noms, perquè sempre s'obliden alguns (demanem disculpes per això), però, ¿qui no s'enrecorda, sobretot els més majors, per exemple, del "Tio Feliciano", del "Tio Abdón", de Pepe Medrazo, de Luis Tena, de Vicente i Salvador Herrero, de Modesto Mora, de "Ramonet", de "Meri", d'Antonio Pomer, de Pepe Juan, de Vicente Molina o, més recentment, de César Pons y de tants altres?. La pilota valenciana es practicava en molts carrers del poble però les partides "bones" es jugaven al Carrer de València (antic carrer de La Creu). Hui, lamentablement, este deport sols es practica, en alguna ocasió, durant les Festes Patronals o les Setmanes Culturals.

En segon lloc, hem de referir-nos al futbol. Algar, que no ha comptat mai amb un bon terreny de joc per a la pràctica d'este deport, ha comptat, en canvi, sempre amb equips i jugadors de qualitat. Els més vells ens han contat, per exemple, que l'any 1930 l'equip d'Algar va guanyar l'equip de Sogorb per quatre gols a zero en un campionat que es va jugar a Sagunt. Demanem també disculpes per aquells que no citem, pero podem fer menció de jugadors

1.- Benedicció del nou camp de futbol pel rector, José Serra (1929).

2.- Equip de futbol d'Algar (1929). El presidente era José M.ª Arnal.

de futbol extraordinaris que hem tingut en Algar, per exemple els porters "El Carboner" i Luis Carbonell, i jugadors que inclús han jugat en altres equips com Enrique Mestre, Pepe Medrazo, Benjamín Gascó, el benvolgut Vicente Herrero, amb un prometedor futur que es va malograr, o Víctor Molina, destacant Vicente Piquer Mora, el qual, durant molts anys, fou jugador de Valencia C.F., arribant inclús a vestir la camiseta de la selecció espanyola. No podem oblidar les penyes d'amics que formaven equips de futbol, algunes de les quals tenien un molt bon nivell, com la "Penya Rayo", sense oblidar la "Penya Fuerte", la "Penya de los Diez Mil", la "Penya Rasa" o la "Penya Cuchara", així com l'equip de joves que no fa molts anys tenien en Algar un equip d'una gran qualitat i que moltes vegades fou campió comarcal i de futbol d'empreses. També, lamentablement, el futbol quasi no es practica actualment en Algar, excepte pels xiquets, havent sigut substituït pel "Futbol 7" en el que també comptem amb molts bons jugadors.

Des d'uns anys cap ací, uns altres esports s'estan practicant en Algar. Així, cal citar, per una part, el frontennis que, sobretot a l'estiu, es juga al frontó del Poliesportiu Municipal i, per una altra part, el tennis, respecte del qual cal destacar que

3.- Equip de futbol d'Algar (1929-1930).

comptem amb un Club de Tennis, actualment dirigit per Vicente Bojó Mejía, que periòdicament organitza campionats comarcals i que, per a la qual cosa, compta amb el Camp de Tennis Municipal, que prompte tindrà il·luminació elèctrica. Hem de destacar que el Club de Tennis Algar ha obtingut sempre molts bons resultats en tots els campionats en els quals ha participat, gràcies a jugadors de gran valua que formen part del mateix: Peiró,

Camps, Mestre, Marcel, Bojó, Medrazo, etc. Hi ha que fer referència a que el Club de Tennis organitza curssets per a xiquets per a l'aprenentatge d'este deport, durant l'estiu, a càrrec d'un qualificat Professor.

Hem de fer una breu al·lusió al cursos de gimnàsia que, darrerament, estan realitzant les dones del poble i que prompte comptaran amb un xicotet pabelló cobert al Poliesportiu Municipal, així com als cursos de natació que durant l'estiu organitza l'Ajuntament i que han contribuït a que pràcticament tots els xiquets i xiquetes d'Algar hagen après a nadar.

I no podem oblidar-nos de la Volta a Peu a Algar que cada any es celebra amb motiu de la Festivitat del 9 d'octubre i que cada vegada compta amb més participants de totes les categories.

Una menció cal fer també de la gran quantitat d'aficionats a la caça menor, (tots recordaran les famoses "curruques", colles de caçadors) els quals des de fa molts anys s'han agrupat en la Societat Local de Caçadors i han creat un vedat privat de caça que comprén tot el terme municipal. Lamentablement, per circumstàncies diverses, cada vegada és menys abundant la caça menor a la comarca, sobretot en espècies com el conill i la llebre.

Per últim, hem de dir que Algar, ademés de les instal·lacions deportives que té actualment (piscina, frontó, camp de tennis i camp de futbol), comptarà prompte, quan finalitze la construcció de la Presa, amb noves instal·lacions (pista de patinatge, camp per a "Futbol 7", etc.) en la zona deportiva que es farà al voltant d'aquella.

4.- Equip "Penya Rayo". (1950/1960).

5.- Equip de futbol d' Algar (1960). Partit contra la penya "Kubala" de Segorbe.

6.- Equip de futbol dels
xiquets de l'Escola, amb
el mestre, Porfirio Aleza.
(1960).

7.- Equip de futbol dels
xiquets de l'Escola, amb el
mestre, Porfirio Aleza.
(1960).

8.- Equip de futbol
d'Algar. Partit contra la
Penya "Alcázar" de la
Vall d'Uixó. (1961).

9.- Equip de futbol d'Algar
(1964-1968).

10.- Equip de futbol
d'Algar (1964-1968).

11.- Equip de futbol
d'Algar (1970-1980).

12.- Equip de futbol
d'Algar (1979-1980).
En la foto J. M. Garcia
(esquerra), Federico
Cabrera, Juan Gascó
(Alcalde) i
Francisco Moreno.

13.- Equip de futbol
juvenil (1981).

14.- Equip de futbol
d'Algar (1983), amb
l'alcalde, Federico Cabrero
(esquerra) i el preparador
Francisco Moreno.

Agrupación Provincial de Promociones Deportivas de Empresas

CAMPO DEL RIBARROJA

Cedido por el Excmo. Ayuntamiento de la ciudad

3.º TROFEO INTER - PROVINCIAL

Sábado día 2 de Julio de 1983, a las 5 de la tarde

FINAL COPA DE LA FEDERACION

A las 7 de la tarde

G. D. ALGAR

"CAMPEON"

Representante de Alta Palencia

G. E. SALEROSO

"CAMPEON"

Representante de Gandía - Alicante

A las 8'45 de la tarde

G. E. BAR SABATER

"CAMPEON"

Representante de Valencia

TORRES TORRES

"CAMPEON"

Representante de Castellón

A las 10 horas

Domingo día 3 de Julio

A las 12 horas

Partido para el 3.º y 4.º puesto

Gran Final

A continuación entrega de Trofeos - ENTRADA GRATIS

15.- Cartell.

16.- Vicente Piquer (segon de peu, d'esquerra a dreta) amb l'equip del Valencia C.F., campió de la Copa "Ciudad de Ferias".

17.- Vicente Piquer, en un partit contra el Barça en Mestalla.

18.- Equip de tennis del Club de Tennis "Algar". D'esquerra a dreta: Peiró, Marcel, Mestre, Camps i Bojó. (1995/99).

19.- Campionat de Tennis. En la foto, Camps (esquerra), Peiró (centre) i Bojó. (1995/99).

20.- La volta ciclista a Espanya passa per Algar (1997).

21, 22 i 23.- Volta a peu a Algar (1998).

22

23

24.- Partida de pilota valenciana. Setmana Cultural (1987).

25.- Partida de pilota valenciana (1987). Els jugadors amb l'alcalde, Josep Catalunya, i amb Francisco Pons, organitzador de la partida.

26.- Curs de natació per a xiquets a la piscina municipal (1987-1991).

27 i 28.- Equips locals de
"Futbol 7".
Final any 1997.

28

29.- Grup de ciclistes a la
Plaça Major (1999).

30.- "Curruca" de caçadors (1950-1955).

31.- Amics amb les peces caçades (1975).

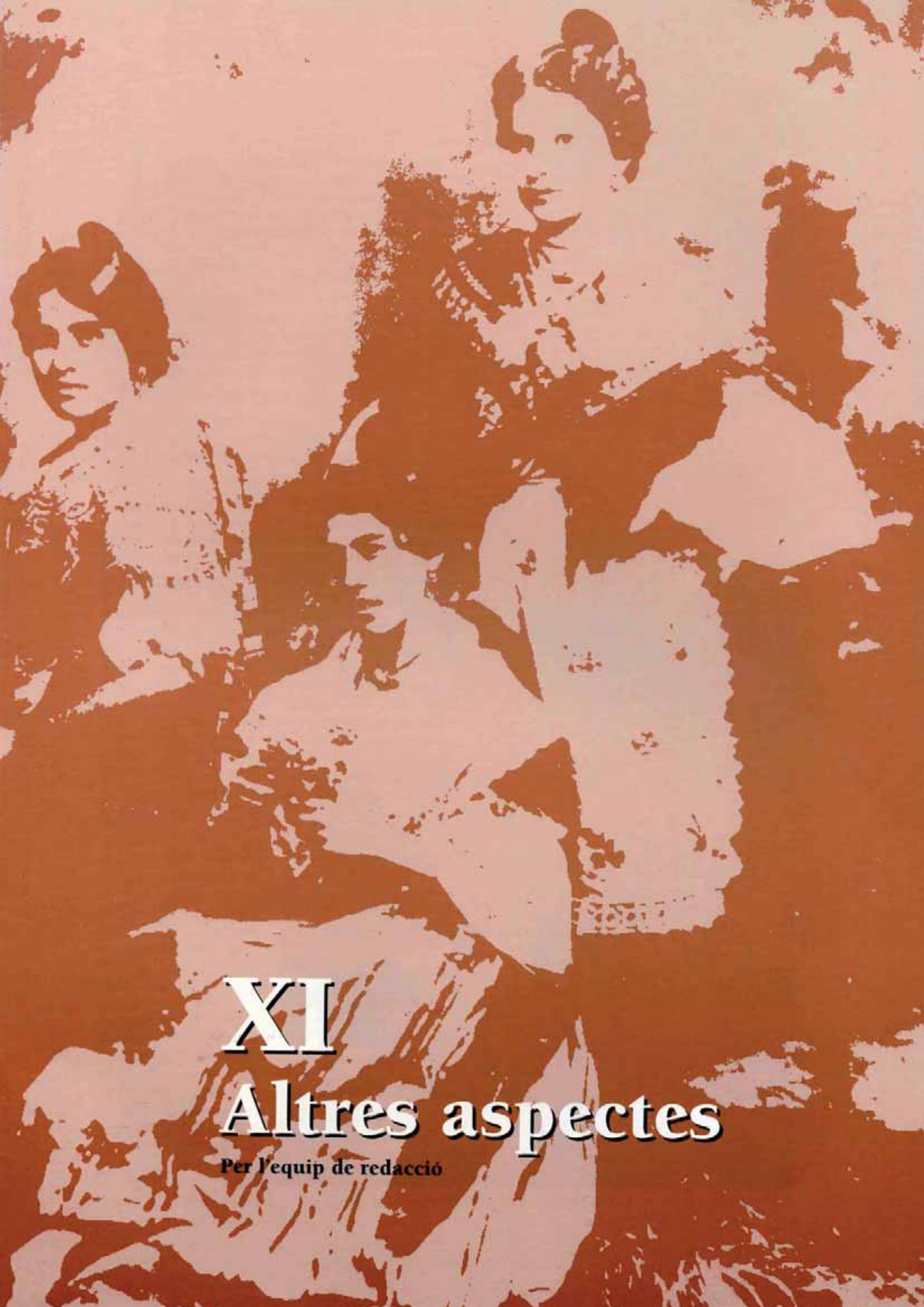
32.- Caçadors (1967).

33.- Amics amb les peces caçades (1970).

34.- Caçadors (1966).

XI

Altres aspectes

Per l'equip de redacció

En este últim capítol del llibre anem a fer una breu referència a alguns aspectes que creguem interessants i que no han sigut tractats en els altres capítols.

1º). SANITAT. Si fem història, hem de dir que el primer metge que va tindre Algar fou l'any 1771. Per a que el metge tinguera un sou digne, les autoritats del poble varen decidir emplear el metge en moltes funcions, reunint així uns quants sous: com a metge li pagaven 120 lliures i 80 per fer de mestre de xiquets, escrivà de l'Ajuntament i dur els comptes de propis. El metge es va cansar de tants oficis i va abandonar el poble.

Fins l'any 1871 no va tindre Algar un metge permanent.

Cas a part és el del "boticari" que, contractat per l'Ajuntament es va establir al poble l'any 1799. La seua estància fou curta perquè el sou era poc i no podia viure dignament. Fins fa uns anys que Algar compta amb Farmacia, el poble no va tindre un establiment similar.

Huí, Algar compta amb un centre d'atenció primària, el qual, gràcies a una important subvenció de la Conselleria de Sanitat, serà traslladat en breu als baixos de la Casa de Cultura, una vegada finalitzades les obres d'adaptació, passant els jubilats i pensionistes a ocupar, en el primer pis, els

1.- Grup de gent del poble a la Plaça Major. (1900).

2.- Joves d'Algar vestides de valencianes (1920).

locals que ocupaven les Ames de Casa i els Joves, els quals comptaran, també en breu, amb els locals de la Casa del Metge front a les Escoles.

En este punt cal fer referència a que, molt prompte, sera inaugurada la nova estació depuradora d'aigües residuals, les obres de la qual, amb un pressupost aproximat de 120 milions de pessetes, han sigut financiades íntegrament per la Diputació de València.

2º). EDIFICACIONS.- Encara que en el Capítol VIII del llibre, referent a Urbanisme i Vivenda, es fa una brillant descripció respecte a l'urbanisme i edificació al nostre poble, volem fer una al·lusió a algunes construccions emblemàtiques d'Algar:

a). Església de la Mercé.- Les obres del temple actual començaren l'any 1702, ja que l'anterior ermita fou derruïda en 1701.

IBORRA LERMA ens diu que, per a fer les obres els veïns donaven certes quantitats de diners destinats originalment a les quatre festes anuals, ademés d'aportacions especials i de la participació d'aquelles en el propi treball. Amb els diners recollits es contractaven els especialistes per abastir la portada, tallar l'altar, etc.

A l'interior s'estructura amb nau única i capelles laterals comunicades entre si. Als costats del presbiteri s'alcen dues capelles, la de la Mare de Déu dels Desamparats i la de la Comunió. També hi ha sagristia i transagrari. La decoració és abundant, amb angelots i florons. L'antic retaule, obra de Juan Berberán, es pergué en la guerra del 36, recuperant-se sols els quatre columnes salomòniques que formen part de l'actual retaule.

La frontera és obra de mamposteria. La porta, obra de Domingo Cuevas, és molt característica del barroc valencià. Al frontó manté l'antic escut de l'orde mercedari.

El temple està actualment necessitat d'una forta

3.- Grup d'amigues (1910-1920).

DETALLS ESGLÉSIA PARROQUIAL

4.- Grup de gent a la porta de l'Esglesia (Principis del segle XX).

restauració. Amb eixa finalitat s'ha constituït una Junta Parroquial, encarregada de la recollida de diners i de contractar les obres.

Fracassat l'intent de constituir una Escola Taller per a la restauració del temple, la Junta Parroquial, amb els diners aportats per particulars i una subvenció de la Conselleria d'Educació i Cultura, ha començat les obres de rehabilitació. L'Ajuntament, per una altra part, ha sol·licitat, com a conseqüència de les obres d'execució del nou traçat de la Carretera IV-225, l'aportació prevista legalment per a la recuperació i conservació del patrimoni històric. Les notícies en este punt ens inclinen cap a l'optimisme i es confia en obtenir una important subvenció per a continuar les obres.

b). La cisterna.- Es un altre edifici històric d'Algar i que, fins no fa tants anys, encara subministrava aigua per al consum humà. Per a la seua neteja i vigilància s'establien un torns diaris de les dones del poble.

La cisterna està situada junt a la Carretera de la Vall d'Uixó. Una baixada en rampa empedrada ens condueix a un xicotet espai amb escales i on es troba l'aixeta. Com a curiositat hem de dir que les bigues de ferro de la coberta procedeixen de l'antic pont sobre el riu destruït en 1896.

La cisterna està necessitada d'una rehabilitació. En este sentit, l'Ajuntament ha sol·licitat una ajuda econòmica de l'Administració de l'Estat i esta esperant la seua concessió.

c). La torre guaita.- Sembla que l'edifici fou construït en el segle XIII i, segons l'historiador de l'Orde de la Mercè, Dr. Manuel Ribera, el seu torreó tenia una altura de 50 vares, dominant tot el terreny que envolta el poble i tenia un aspecte que era meitat castell, meitat casa de camp. Tenia quatre pisos.

L'edifici ha patit moltes transformacions. Possiblement, de l'edifici original només es conserva l'entrada amb arc de mig punt, a la Plaça

5.- La Cisterna.

Major, i tres arcades a l'interior de la planta baixa, además d'alguns carreus reforçant els cantons. En un temps, estigueren ubicades les escoles en la planta alta. Actualment, s'ubiquen el casino (planta baixa), la Banda de Música i l'Ajuntament (pisos superiors).

d). La Font i l'arbre de la Plaça Major.- Precisamente enguany ens compliran 50 anys de la construcció de la font i de la plantació de l'arbre a la Plaça Major.

Encara que el valor arquitectònic de la font pugui ser qüestionable, la seua construcció l'any 1949 representa un fet històric de gran importància ja que significa l'arribada de l'aigua potable al municipi, procedent de la Font de la Teula. En anys successius es va instal·lar la xarxa d'aigua potable i el claveguerat per tot el casc urbà.

Com anècdota, cal recordar ací que l'Alcalde d'Algar Jaime Cataluña Gascó fou cessat "ipso facto", amb motiu de la inauguració de la font de la plaça, pel Governador Civil el dia 2 de juliol de 1949. El Decret de cesse diu que "por desobediencia a las órdenes de mi autoridad". Ignorem els motius però sembla que l'Alcalde es va negar a posposar la inauguració ja organitzada, segons havia decidit en l'últim moment el Governador Civil. Pel que veïem, eren altres temps.

Amb motiu del cinquantanari de la font, l'Ajuntament vol fer una celebració i fer un xicotet homenatge a D. Juan Anias Díaz, contractista que hui té 81 anys, que va realitzar les obres d'instal·lació de la font.

e). Els aljubs.- Els aljubs són xicotetes obres però que han sigut en èpoques recents de gran utilitat. Es varen construir durant els anys

6.- Berenar de Pasqua (1926). Els xiquets són Ramon i Antonio Gascó.

7.- La Fonteta (1922).

8.- La Fonteta (1957).

9.- Grup d'amics i amigues (1920-1930).

1912 a 1922. El primer fou l'anomenat "aljub gran" d'Escales l'any 1912, i durant els anys successius es contruïren els del Caragol, Planets, Regaora d'Alfara, la Tall, Campana i Canyada. Únicament els del Racó de la Torre i Racó de Mateu foren realitzats durant el període 1933-1936. Els treballs foren a càrrec de l'Ajuntament, llevat dels dos últims que ho foren pels caçadors.

3º). VIDA SOCIAL.- La gent d'Algar com és ben conegut són gent alegre i festiva i també molt participativa, que es sumen amb gran facilitat a qualsevol acte col·lectiu.

En alguna altra part del llibre s'ha fet menció a la participació popular en diversos actes més o menys relacionats amb les festes que es celebren al llarg de l'any.

També s'ha fet al·lusió a les distintes organitzacions constituïdes en Algar per a la realització de diverses activitats. Però ací hem de destacar un aspecte que crida molt l'atenció als que ens visiten

i que és mirat amb molta simpatia. Ens referim a eixa imatge tan entranyable que significa que tots plegats els caps de setmana, sobretot en l'estiu, estem a la nostra Plaça Major, (testimoni de tantes manifestacions culturals, líriques, festives, etc.) menjant el sopar de "sobaquillo" o menjant-nos una paella, persones adultes, joves i xiquets, en una harmoniosa convivència, que és una mostra més de la nostra forma de ser.

10.- Grup d'amics i amigues (1920-1930).

11.- Grup d'amics en un dia de caça (1929).
D'esquerra a dreta:
Antonio Bojò, Emilio Pones, Salvador Pons, Avelio Boluides, Salvador Boluides i Luis Pons.

12.- Dia de Pasqua (26-04-1943).

13.- Grup d'amigues (1940-1950).

14.- Grup d'amigues
(1940-1950).

15.- Grup d'amigues
(1940-1950).
En la bassa gran.

16.- Grup d'amics
(1950-1955). D'esquerra
a dreta: Luis Gascón,
Enrique Pomer, Ramón
Piquer, Eusebio Gascó,
Salvador Molina i
Ángel Lorente.

17.- Dia de Pasqua
(1950).

18.- Grup d'amics i
amigues (Març de 1957).
penya de xiques "La
Polilla".

19.- Grup d'amics i ami-
gues en les festes de Sant
Antoni de Sot de Ferrer
(13-06-1961).

20 i 21.- Excursió a la muntanya (1960-1965).

21

22.- Dia de Pasqua (1966)

23.- Grup d'amics i amigues en l'aljup Gran (1980).

24.- Grup d'amics i amigues en la bassa de "Chaer" (1980).

25.- Casino d'Algar
(1950-1960).
Emilio Lostado i
Mercedes Gascó.

26.- Partida de truc en el casino (1966). D'esquerra a dreta: José Zaragoza, José Pio Gasco i Fco. Antonio Martínez.

27, 28, 29 i 30.- Excursió al camp (1960-1970).

28

29.- L'assut d'Algar.

30

31.- Excursió a Chovar en la "Fiesta de la Rosa" (1990-1992).

32 i 33.- Bodes en Algar.

33

34.- Homenatge del poble d'Algar a Josefa Calvet al complir 100 anys.

35.- Visita de les Ames de
Casa a les Corts
Valencianes (18-11-96).

36.- Bateig en Algar
(1997-1998).

37, 38 i 39.- Banquet
de bodes.

38

39

40.- Xiques d'Algar
serventes d'alguna boda.
(1960/1970)

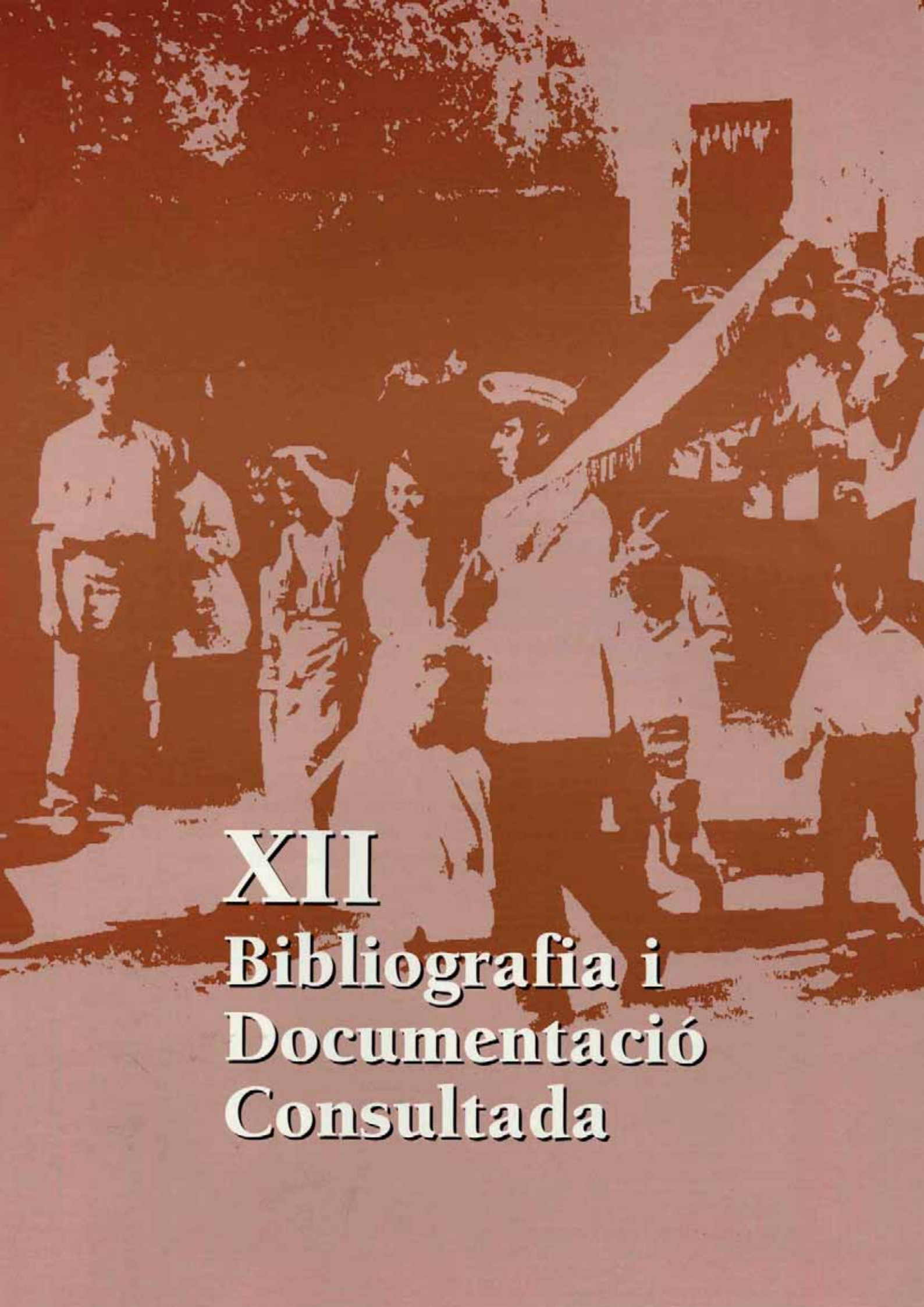
41.- Visita a l'Escola Taller de Traiguera (Castello).
(1991-1995).

42.- Font d'Algar i arbre a la Plaça Major (1985-1990)

43.- Centre de Higiene Rural (1999), hui traslladat a la Plaça de Castellò i que passarà a estar destinat als joves i les ames de casa.

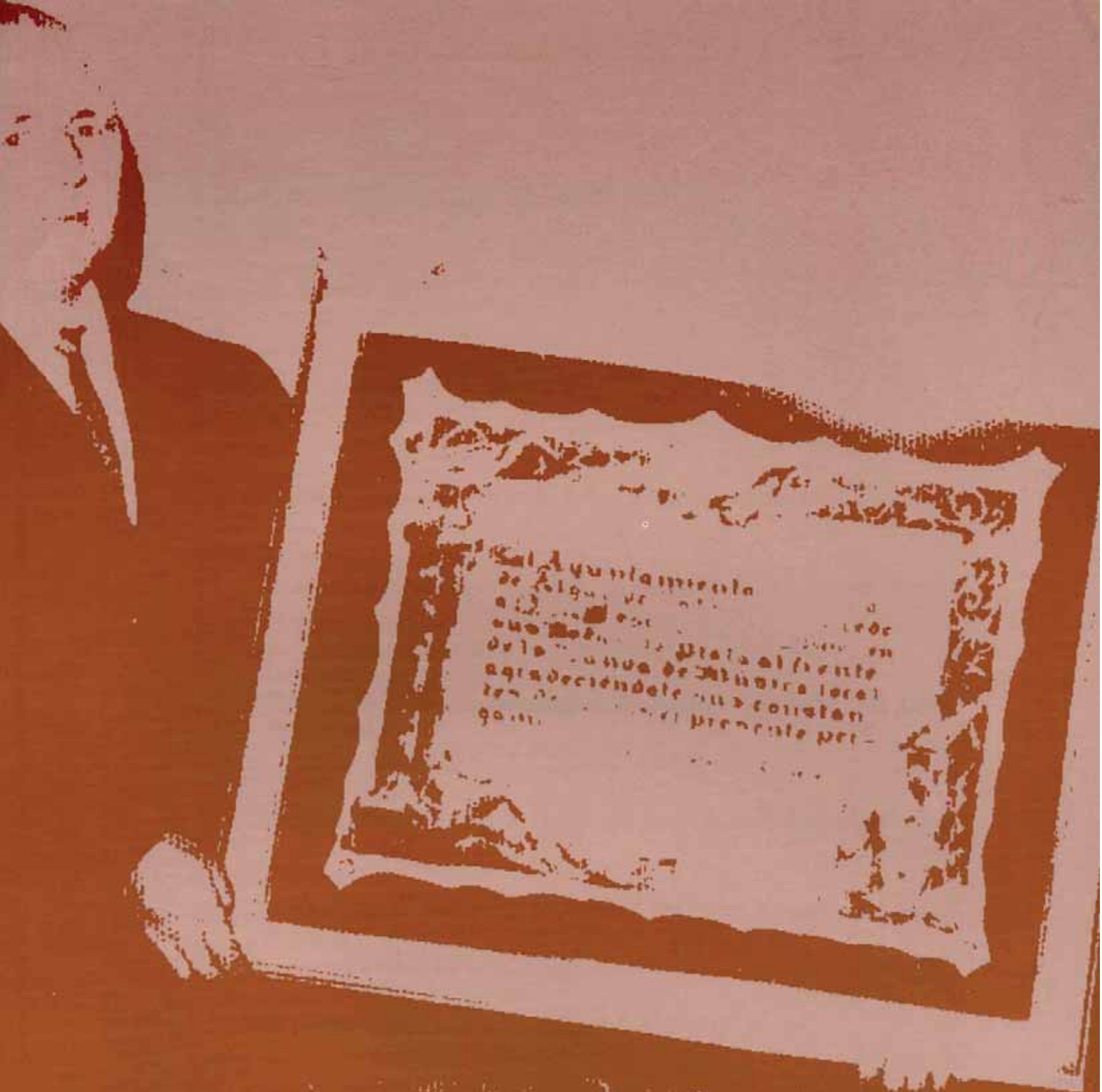

XII

Bibliografia i Documentació Consultada

BIBLIOGRAFIA I DOCUMENTACIÓ CONSULTADA

- “Datos históricos de Algar de Palancia” *de Saturnino Arocas Franch*
- “Realengo y Señorío en el Camp de Morvedre”, *de J. Manuel Iborra Lerma.*
- “Catàleg General del Patrimoni del Camp de Morvedre”, *de Marc Ferri Ramírez*
- “La Iglesia Parroquial de Algar de Palancia”, *de Amelia Comba Comba*
- “La Pasqua al Camp de Morvedre” *del Grup d’Estudis del Medi Murbiter.*
- “El paisaje agrario del Bajo Palancia” *de P. Pérez Puchol.*
- Arxiu municipal d’Algar.

XIII

Agraïments

L'Ajuntament d'Algar vol manifestar el seu públic agraïment a totes les persones i entitats, sense la col.laboració dels quals no haguera estat possible l'edició d'este llibre.

En primer lloc, donem les gràcies a tots aquells que s'han dignat escriure unes línies respecte a algun aspecte dels que es contempla en el llibre, com també a tots aquells que ens han donat informació i notícies per a molts desconegudes o ignorades. Pero, sobretot, i tractant-se d'un llibre essencialment de fotografies, donem les gràcies a les entitats (Cambra Agrària, Agrupació Músic-Cultural, Penyes d'Amics, Club de Tennis, etc.) i a les persones que ens han facilitat les fotografies que apareixen en el llibre, sense l'aportació de les quals no coneixeríem el que ha sigut i continua sent el nostre poble.

ÍNDEX

- 5 **I Presentació**
Per Josep Catalunya i Albert
Alcalde d'Algar
- 9 **II Breu Introducció Geogràfico-Històrica**
Per Josep Iborra i Lerma
Doctor en Geografia i Història i Professor de la Universitat de València
- 19 **III Institucions i Entitats Locals**
Per l'equip de redacció
- 39 **IV Les Comunicacions**
Per l'equip de redacció
- 55 **V Agricultura i Ramaderia**
Per Elvira Domínguez García
Enginyer Tècnic-Agrícola
- 85 **VI Indústria, Comerç i Servicis**
Per l'equip de redacció
- 95 **VII Educació i Cultura**
Per Juan Emilio Lostado Gascó
Regidor de Cultura de l'Ajuntament d'Algar
- 142 **VIII Urbanisme i Vivenda**
Per Manuel Martínez Rey
Arquitecte
- 169 **IX Les Festes**
Per Victor Aleixandre
Retor de la Parròquia de la Mare de Déu de la Mercè d'Algar
- 223 **X Deports**
Per Juan Arnal font
Regidor de Deports de l'Ajuntament d'Algar
- 239 **XI Altres aspectes**
Per l'equip de redacció
- 259 **XII Bibliografia i Documentació Consultada**
- 263 **XIII Agraïments**

